

YATIRIMCILAR

YATIRIMCILAR

Hisse senedi, yatırım fonu, özel sektör tahvili ve varant yatırımcıları ile ilgili veriler incelenmektedir.

Bu bölümde önce yurtiçi ve yurtdışı yatırımcıların tasarruf tercihleri değerlendirilecektir. Ardından, hisse senedi yatırımcısına ilişkin veriler incelenerek yabancı yatırımcılarla ilgili bir çalışma sunulacaktır. Özel sektör tahvili ve varant yatırımcılarının profilinin ele alınmasının ardından, yatırım fonlarına ait bilgilere yer verilecektir.

Genel büyüklükler 31 Aralık 2009 ile 31 Aralık 2010 tarihleri arasında karşılaştırmalı olarak verilmekte, detaylar ise 31 Aralık 2010 itibariyle sunulmaktadır.

Merkezi Kayıt Kuruluşu bünyesinde kaydedilmiş, müşteri bazında saklanan hisse senetleri, yatırım fonları ve özel sektör borçlanma araçlarına ilişkin veriler 2007 yılından itibaren aylık olarak yayınlanmaktadır. 2010 yılında bu verilere, yeni işlem görmeye başlayan varant bilgileri de eklenmiştir.

Bireysel emeklilik fonlarına ilişkin veriler ise Emeklilik Gözetim Merkezi'nden alınmıştır.

YATIRIM TERCİHLERİ

Yatırımcı tercihlerine ait bilgiler Devlet Planlama Teşkilatının (DPT) yayınladığı "Ekonomik Gelişmeler Raporu"ndan alınmıştır.

Toplam tasarruflar 899 milyar TL olmuştur.

2009 sonuna göre %20 artan toplam yurtiçi tasarruflar 2010 sonunda 899 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Bir önceki yıla göre %19 artarak, 572 milyar TL'ye yükselen mevduatlar, toplam tasarrufların %64'ünü oluşturmaktadır. Diğer taraftan dağılım içindeki payı %13 olan sabit getirili menkul kıymet yatırımları 119 milyar TL'ye, payı %5 olan yatırım fonlarının portföyü ise 43 milyar TL'ye çıkmıştır.

2009 yılına kıyasla en hızlı yükseliş hisse senetlerinde görülmüştür. 2008 yılında global krizin etkisiyle yatırımcıların portföyünde bulunan hisse senetlerinin değeri yarı yarıya düşmüştü. Ancak, 2009 yılındaki artışın ardından, hisse senetlerinin değeri 2010 yılında da %34 artarak 165 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Yurtiçi yerleşiklerin toplam tasarrufları 726 milyar TL'dir.

Yatırımcılar, yurtiçi ve yurtdışı yerleşik olarak iki gruba ayrılmaktadır. Portföyleri 726 milyar TL olan yurtiçi yerleşiklerin toplam tasarruflar içindeki payı %81'dir. Bu yatırımcı grubu, 2010 itibariyle portföyünün yarısını TL cinsinden mevduatta değerlendirmiştir. Döviz mevduatları ve katılım bankalarında biriktirilen fonlarla birlikte 2010 yılında yurtiçi yerleşiklerin tasarruflarının dörtte üçünün mevduat olarak bankacılık sektöründe değerlendirildiği görülmektedir.

Yurtiçi yerleşiklerin sermaye piyasasında değerlendirdiği yatırımlar ise portföylerinin yalnızca dörtte birini oluşturmuştur. Tahvil ve hisse senetlerinin payı %8 iken, yatırım fonlarının payı %4'te kalmaktadır.

Yurtiçi yerleşikler, tasarruflarının yalnızca dörtte birini sermaye piyasasında değerlendirmiştir.

Yurtiçi Tasarruflar (Mn. TL)					2010/2009	2009	2010
	2007	2008	2009	2010	Değişim	Dağılım	Dağılım
Toplam Tasarruf Dağılımı	578,908	611,248	748,115	899,024	20%	100%	100%
Mevduat	334,605	425,394	482,734	572,282	19%	65%	64%
SGMK	100,915	100,572	103,373	118,612	15%	14%	13%
Hisse Senedi	112,331	55,040	123,297	165,131	34%	16%	18%
Yatırım Fonları	31,057	30,242	38,711	42,998	11%	5%	5%
Yurtiçi Yerleşikler	455,038	534,711	621,918	726,050	17%	100%	100%
TL Mevduat	209,846	268,803	305,201	380,517	25%	49%	52%
DTH	104,196	127,823	139,334	144,790	4%	22%	20%
Katılım Bankaları Fonu	14,828	18,796	26,625	33,695	27%	4%	5%
DİBS	56,851	62,747	64,761	61,199	-6%	10%	8%
Eurobond	4,281	4,478	5,237	5,302	1%	1%	1%
Yatırım Fonları	26,498	24,200	29,606	30,980	5%	5%	4%
Repo	2,733	2,199	1,383	1,501	9%	0%	0%
EYF	4,559	6,042	9,105	12,018	32%	1%	2%
Hisse Senedi	31,246	19,623	40,666	56,048	38%	7%	8%
Yurtdışı Yerleşikler	123,870	76,537	126,197	172,974	37%	100%	100%
Hisse Senedi	81,085	35,417	82,631	109,083	32%	65%	63%
DİBS	36,618	30,221	30,765	48,905	59%	24%	28%
Eurobond	432	927	1,227	1,705	39%	1%	1%
Mevduat	5,735	9,972	11,574	13,280	15%	9%	8%

Kaynak: DPT

2010 sonunda, yurtdışı yerleşiklerin toplam yatırımları %37 artarak 173 milyar TL'ye yükselmiştir. Böylece 2009 yılında toplam tasarrufların %17'sine sahip olan bu yatırımcılar paylarını %19'a yükseltmiştir.

İleride detaylandırılacağı üzere, yabancı yatırımcıların hisse senedi portföyleri %32 artarak 109 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu yatırımcılar Hazine'nin yurtiçinde ihraç ettiği borçlanma araçlarına 49 milyar TL aktarmıştır.

Yurtdışı yerleşiklerin hisse senedi portföyleri 109 milyar TL'ye yükselmiştir.

GENEL TANIMLAR

MKK, hisse senedi yatırımcılarına ilişkin detaylı verileri yıllık olarak Birliğimize sağlamaktadır. Hisse senedi yatırımcılarına ilişkin inceleme, söz konusu veriler kullanılarak yapılmıştır. Bununla birlikte, yatırım fonları, özel sektör borçlanma senetleri ve varantlara ilişkin veriler, kurumun kamuya açıkladığı aylık istatistik bilgilerinden yararlanılarak derlenmiştir.

Raporun ilerleyen kısımlarında yer alan hesap ve yatırımcı sayıları, hesabında hisse senedi, yatırım fonu, özel sektör borçlanma aracı veya varant olan yatırımcıları ifade etmektedir. Portföy değerleri ise bu yatırımcıların sahip oldukları menkul kıymetlerin değerini göstermektedir. Borsa yatırım fonları, hisse senedi grubunda değil, yatırım fonları grubunda ele alınmaktadır. Varantlar ise ayrı bir başlık altında incelenmektedir.

Yatırımcılar yerli ve yabancı olarak sınıflandırılmıştır.

Yatırımcılar çeşitli kategorilere ayrılmıştır. Öncelikle, yerli ve yabancı olarak sınıflandırılmışlardır. Yerli yatırımcılar, yurtdışında yerleşik de olsa Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını ifade etmektedir. Yabancı yatırımcılar ise, benzer şekilde, Türkiye’de ikâmet ediyor olsa dahi yabancı uyruklu kişileri tanımlamaktadır.

Yatırımcılar fon, tüzel, gerçek ve diğer şeklinde alt bölümlere ayrılmıştır.

Yerli ve yabancı sınıflandırmasının ardından hisse senedi verileri fon, tüzel, gerçek ve diğer şeklinde dört grupta toplanmıştır. Fon, yatırım fonlarını kapsamaktadır. Tüzel kişiler, banka, aracı kurum ve holdingler de dahil olmak üzere, anonim ve limited şirketler için kullanılmaktadır. Gerçek kişiler bireysel yatırımcıları ifade etmektedir. Vakıf, kooperatif gibi kurumlar ise diğer kategorisinde yer almaktadır. Yerli yatırımcılarda yatırım ortaklıkları ayrı bir kategoride sınıflandırılmıştır.

MKK’nın aylık istatistik bilgilerinden derlenen yatırım fonları, özel sektör borçlanma senetleri ve varantlara ilişkin verilerde ise; yatırımcılar tüzel, gerçek ve diğer alt kategorilerine ayrılmıştır. Hisse senetlerindeki sınıflandırmadan farklı olarak yatırım ortaklıkları ve yatırım fonları “diğer” alt kategorisinde toplanmıştır.

Bu bölümde detaylandırılan verilerde, aksi belirtilmedikçe, 31 Aralık tarihine ilişkin büyüklükler esas alınmıştır.

HİSSE SENEDİ YATIRIMCILARI

Hisse senetleri bölümünde, hisse senedi hesap ve yatırımcı sayıları ile birlikte, yatırımcı portföy değerlerine yer verilmektedir. Ardından, toplam portföy büyüklükleri ve portföy dilimleri dikkate alınarak yatırımcı verilerine ilişkin bir analiz yapılmaktadır. İl ve yaş kategorisi bazında detaylandırılan yatırımcılar ayrıca endeks bazında da incelenmektedir. Son

bölümde, yabancı hisse senedi yatırımcıları ile ilgili bir değerlendirme yer almaktadır.

Hesap Sayıları

Aşağıdaki tablo, hisse senedi yatırımcılarının hesap sayılarını alt kategoriler bazında detaylandırmaktadır. 2010 sonu itibarıyla, hisse senedi bulunan hesap sayısı %9 artış ile 1,2 milyona ulaşmıştır. Bu dönemde hisse senedi olan yerli hesap sayısında 104.356 adetlik, yabancı hesap sayısında ise 890 adetlik yükseliş yaşanmıştır.

Yatırımcı hesap sayısı %9 artarak 1,2 milyon adete ulaşmıştır.

Hisse Senedi Hesap Sayıları Yatırımcı Kategorisi	Hesap Sayısı		Değişim	Dağılım	
	2009	2010		2009	2010
Yabancı	7,454	8,344	11.9%	0.7%	0.7%
Fon	2,389	2,547	6.6%	0.2%	0.2%
Tüzel	937	1,136	21.2%	0.1%	0.1%
Gerçek	4,123	4,657	13.0%	0.4%	0.4%
Diğer	5	4	-20.0%	0.0%	0.0%
Yerli	1,107,860	1,212,216	9.4%	99.3%	99.3%
Fon	227	258	13.7%	0.0%	0.0%
Yatırım Ortaklığı	40	41	2.5%	0.0%	0.0%
Tüzel	3,248	3,549	9.3%	0.3%	0.3%
Gerçek	1,104,071	1,208,084	9.4%	99.0%	99.0%
Diğer	274	284	3.6%	0.0%	0.0%
Toplam	1,115,314	1,220,560	9.4%	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Yabancı yatırımcı hesap sayılarındaki en yüksek artış oranı tüzel yatırımcılarda görülmüştür. Yurtdışındaki aracı kuruluşların yer aldığı tüzel sınıflandırılmasına giren hesap sayısı 2010 yılında %21 artarak, 1.136'ya yükselmiştir. Ancak, 2007 yılında 1.555 olan bu kategorideki hesap sayısının 2008 yılında global krizin etkisiyle yarı yarıya azaldığının ve henüz kriz öncesi seviyeye ulaşmadığının da altı çizilmelidir.

Yabancı tüzel yatırımcıların hesap sayısı 1.136'ya...

Bir önceki yıla göre %13 yükselen yabancı bireysel yatırımcıların hisse senedi hesap sayısı 4.657'ye ulaşmıştır. Yabancı yatırımcıların sahip olduğu tüm hesapların yarısından fazlası bireysel yatırımcılara aittir.

...yabancı bireylerin 4.657'ye...

Bunun yanında, hisse senetlerine yatırım yapan yabancı fonların hesap sayısı 2009 yılına göre hafif bir artış göstererek 2.547'ye yükselmiştir.

...yabancı fonların ise 2.547'ye yükselmiştir.

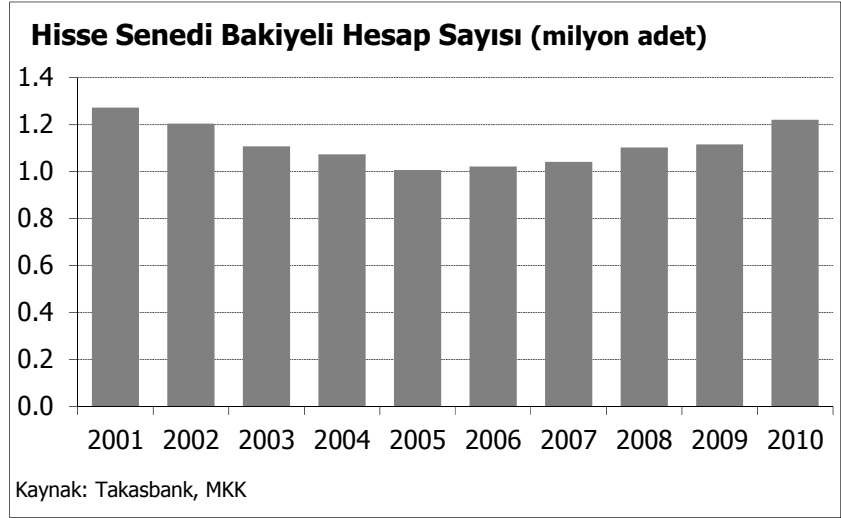
Hesabında hisse senedi bulunan yerli fonların hesap sayısı 2010 yıl sonunda 258'e çıkmıştır.

Hisse senedine yatırım yapan ve borsada işlem gören yatırım ortaklıklarının hesap sayısı 41'dir.

Yerli tüzel yatırımcıların hesap sayısı yıl sonunda 3.549'a yükselmiştir.

Yerli bireylerin hisse senedi hesabı 1,2 milyona yükselmiştir.

Toplam hisse senedi hesap sayısının %99'u yerli bireysel yatırımcılara aittir. 2010 yıl sonunda bu yatırımcı grubunun hesap sayısı 104.013 adetlik artış ile 1,2 milyona ulaşmıştır.

Hesap sayılarındaki artış devam etmiştir.

Bakiyeli hesap sayılarına 10 yıllık bir perspektifle bakıldığında, 2001 krizinde önemli ölçüde yara alan yatırımcı tabanının 2006 yılına kadar zayıflamaya devam ettiği görülmektedir. 2001 yılına 1,37 milyon bakiyeli hesapla başlanırken, 2005 yıl sonunda bu rakam 1 milyona kadar düşmüştü. 2006-2010 yılları arasında ise yavaş bir toparlanma yaşanırken, hesap sayısı, daha önce belirtildiği gibi, 2010 sonunda 1,2 milyon adete yükselmiştir. Ancak 2000 yılında 1,4 milyon olan rekor seviyeye ulaşamamıştır.

Yatırımcı Sayıları

Hesap sayıları ve yatırımcı sayıları farklıdır.

Yatırımcı sayıları ile hesap sayıları farklıdır. Fark, bir yatırımcının birden fazla hesabının olabilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu bölümde, mükerrer sayımlardan ve diğer etkilerden arındırılmış olan yatırımcı sayıları sunulmaktadır.

Hisse Senedi Yatırımcı Sayıları				Dağılım	
Yatırımcı Kategorisi	Yatırımcı Sayısı		Değişim	2009	2010
	2009	2010		2009	2010
Yabancı	7,008	7,523	7.3%	0.7%	0.7%
Fon	2,053	2,188	6.6%	0.2%	0.2%
Tüzel	856	1,036	21.0%	0.1%	0.1%
Gerçek	4,094	4,295	4.9%	0.4%	0.4%
Diğer	5	4	-20.0%	0.0%	0.0%
Yerli	993,253	1,035,612	4.3%	99.3%	99.3%
Fon	223	255	14.3%	0.0%	0.0%
Yatırım Ortaklığı	37	39	5.4%	0.0%	0.0%
Tüzel	2,392	2,640	10.4%	0.2%	0.3%
Gerçek	990,388	1,032,456	4.2%	99.0%	99.0%
Diğer	213	222	4.2%	0.0%	0.0%
Toplam	1,000,261	1,043,135	4.3%	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Toplam yatırımcı sayısı 2003 yılının ardından ilk kez 2009'da 1 milyonun üzerine çıkmıştı. 2010 yılında da bu yükseliş devam etmiş, yerli yatırımcıların sayısı 42.359 adet, yabancı yatırımcıların sayısı ise 515 adet artmıştır. Sonuç olarak toplamda yatırımcı sayısı 1,04 milyona ulaşmıştır.

Toplam yatırımcı sayısı 1,04 milyona ulaşmıştır.

Yatırımcı sayıları ve hesap sayıları birlikte değerlendirildiğinde, 7.523 yabancı yatırımcının 8.344 adet, 1.035.612 yerli yatırımcının ise 1.212.216 adet hesabı bulunduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, bir yatırımcının ortalama 1,2 hesabı bulunmaktadır.

Yatırımcı Portföyleri

2007 yılında Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin sermaye piyasalarına olan ilgi artmış, piyasa değerleri önemli yükselişler sergilemişti. Ancak küresel likidite krizi, borsaların performansını olumsuz yönde etkilemiş, Türkiye'deki hisse senedi portföy değerleri yarı yarıya azalarak 62 milyar TL seviyesine gerilemişti.

2008 yılında 62 milyar TL'ye düşen hisse senedi portföyü...

2009 yılındaki toparlanma hızlı olmuş, hisse senedi portföyleri iki kat artmıştı. 2010 yılında da yukarı yönlü bu hareket devam etmiş, yıl sonunda portföylerin değeri %33 artarak 165 milyar TL'ye ulaşmıştır.

...2010 yılında 165 milyar TL'ye yükselmiştir.

Hisse Senedi Portföy Değerleri						
Yatırımcı Kategorisi	Portföy Değeri (Mn. TL)			Değişim	Dağılım	
	2009	2010			2009	2010
Yabancı	83,696	109,581	30.9%	67.3%	66.2%	
Fon	59,576	75,977	27.5%	47.9%	45.9%	
Tüzel	23,667	33,187	40.2%	19.0%	20.1%	
Gerçek	441	406	-8.0%	0.4%	0.2%	
Diğer	12	11	-8.5%	0.0%	0.0%	
Yerli	40,591	55,829	37.5%	32.7%	33.8%	
Fon	1,717	2,678	56.0%	1.4%	1.6%	
Yatırım Ortaklığı	259	282	8.7%	0.2%	0.2%	
Tüzel	11,470	17,673	54.1%	9.2%	10.7%	
Gerçek	24,505	32,587	33.0%	19.7%	19.7%	
Diğer	2,641	2,609	-1.2%	2.1%	1.6%	
Toplam	124,288	165,409	33.1%	100.0%	100.0%	

Kaynak: MKK

Yatırımcılara göre yapılan sınıflandırma, yabancı yatırımcıların toplam hisse senedi portföyünün üçte ikisini ellerinde bulundurduğunu göstermektedir.

Yabancı yatırımcılar hisse senedi portföyünün üçte ikisini elinde bulunduruyor.

Yabancı fonların hisse senedi yatırımları 2010 sonunda %28 artarak 76 milyar TL'ye ulaşmıştır. Yatırımcı sayısının yalnızca %0,2'sini temsil eden yabancı fonlar, toplam portföyün %46'sına sahiptir. Yabancı fonları, 33 milyar TL portföy büyüklüğüne sahip olan yabancı tüzel yatırımcılar izlemektedir. 2010 yılında, bir önceki seneye göre, yatırımcı sayısı %21 artan tüzel yatırımcıların portföyü ise %40 yükselmiştir.

Yatırımcıların %0,2'sini temsil eden yabancı fonlar portföyün %46'sına sahip.

Bunun yanı sıra, payları ihmal edilecek kadar küçük olan yabancı bireysel ve diğer yatırımcıların portföy büyüklükleri %8 gerilemiş ve toplamda 417 milyon TL'ye düşmüştür.

En yüksek paya sahip yatırımcı grubu yabancı fonlar iken, yerli fonların portföy dağılımı içinde yalnızca %2 payı bulunmaktadır.

Yerli tüzel yatırımcıların hisse senedi portföyü bir önceki yıla göre %54 artarak 18 milyar TL'ye yükselmiştir.

Bireyler, hisse senedi yatırımlarının %20'sine sahip.

Diğer taraftan 2010 yılında yerli bireylerin hisse senedi portföyü %33 artarak 33 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu yatırımcı grubunun verilerine daha uzun vadeli bir perspektifle bakıldığında, 2004 yılında hisse senetlerinin %33'üne sahip olan bireysel yatırımcıların payının takip eden yıllarda düşmeye başladığı ve 2007 yılında %16'ya kadar gerilediği görülmektedir. 2010 yılında ise bireylerin portföyü toplam hisse senedi yatırımlarının %20'sine denk gelmektedir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Yatırımcılar

Bu bölümdeki tablolarda, yatırımcı gruplarının her biri kendi içinde portföy büyüklüklerine göre sıralanmıştır. Ardından, portföy büyüklüğünde onuncu, yüzüncü vb. sıradaki yatırımcılar belirlenerek sınıflandırmalar yapılmıştır.

Portföy Büyüklüklerine Göre Yatırım Fonları Sıralaması (2010)			
Yerli		Yabancı	
Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
10	1,055	10	16,426
100	2,562	100	48,057
255	2,678	1,000	74,128
		2,188	75,977

Kaynak: MKK

Yabancı fonlar, hem sayı hem de portföy büyüklüğü açısından yerli fonların önündedir. 2.188 adet yabancı fonun 2010 sonundaki portföyü 76 milyar TL'ye ulaşırken, 255 adet yerli fonun hisse senedi yatırımı 2,7 milyar TL ile sınırlı kalmıştır. Bir başka ifadeyle, yabancı fonların hisse senedi yatırımı yerli fonlardan 28 kat daha fazladır.

10 yabancı fonun hisse senedi portföyü, toplam hisse senetlerinin onda biridir.

Sıralamalar, ilk 10 yabancı fonun portföy değerinin 16 milyar TL olduğunu, bu büyüklüğün ise toplam hisse senedi portföyünün %10'una denk geldiğini göstermektedir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Tüzel Yatırımcı Sıralaması (2010)			
Yerli		Yabancı	
Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
10	7,910	10	15,047
100	16,459	100	28,124
1,000	17,672	1,000	33,187
2,640	17,673	1,036	33,187

Kaynak: MKK

Banka, aracı kurum ve diğer şirketler gibi yatırımcıların sınıflandırıldığı tüzel yatırımcılarda, yabancıların portföyü yerli yatırımcılarınkinin 2 katı büyüklüğündedir. 2010 sonunda 1.036 adet yabancı tüzel yatırımcı 33 milyar TL'lik, 2.640 adet yerli tüzel yatırımcı ise 18 milyar TL'lik hisse senedi yatırımı yapmıştır.

Yabancı fonlardaki tabloya benzer şekilde, 10 yabancı şirket 15 milyar TL'lik portföyü ile toplam hisse senedi portföyünün %9'una sahiptir. Bu veriler, 10 yabancı şirket ve 10 fonun İMKB'deki hisse senetlerinin yaklaşık beşte birine sahip olduğu sonucunu vermektedir.

10 yabancı fon ve 10 yabancı şirket, toplam hisse senedi portföyünün beşte birine sahiptir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Bireysel Yatırımcı Sıralaması (2010)			
Yerli		Yabancı	
Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
10	5,084	10	205
100	9,587	100	339
1,000	14,870	1,000	400
10,000	21,513	4,295	406
100,000	29,615		
500,000	32,571		
1,000,000	32,587		
1,032,456	32,587		

Kaynak: MKK

Bireysel yatırımcıların kırılımı, diğer kategorilere göre daha farklı bir tablo çizmektedir. Yabancı ağırlığının hissedildiği sınıflandırmaların aksine, bireysel yatırımcılar arasında yabancı 4.295 kişinin sınırlı hisse senedi portföyü bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1 milyonu aşkın T.C. vatandaşının portföyü 33 milyar TL'ye ulaşmaktadır.

Yerli bireylerin portföylerinin dağılımına daha detaylı bakıldığında, yatırımcılar arası yoğunlaşmanın yüksek olduğu görülmektedir. İlk 100 yerli bireysel yatırımcı 10 milyar TL'ye ulaşan hisse senedi yatırımı ile bu yatırımcı grubunun toplam portföyünün üçte birine, ilk 1.000 yatırımcı ise yaklaşık yarısına sahiptir.

100 yerli bireysel yatırımcı 10 milyar TL'lik portföye sahiptir.

532.456 yerli yatırımcının portföyü yalnızca 15 milyon TL'dir.

Öte yandan, yerli bireylerin yarısını oluşturan 500.000'inci ve 1.032.456'ncı kişi arasındaki 532.456 yatırımcının toplam hisse senedi portföyü ise yalnızca 15 milyon TL'dir.

Diğer kategorisindeki 10 yerli yatırımcının 2,3 milyar TL'lik portföyü vardır.

Diğer yatırımcılar sınıflandırmasına vakıf ve kooperatif gibi kurumlar dahil edilmektedir. Bu kırılımda, yalnızca 4 kurum ile temsil edilen diğer yabancı yatırımcıların 11 milyon TL'lik portföyü bulunmaktadır. 222 yerli yatırımcıdan ilk 10'unun ise 2,3 milyar TL'lik hisse senedi yatırımı vardır.

Portföy Büyüklüklerine Göre Diğer Yatırımcı Sıralaması (2010)			
Yerli		Yabancı	
Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
10	2,332	4	11
100	2,608		
222	2,609		

Kaynak: MKK

Yatırım ortaklıkları ayrı bir kategori olarak tanımlanmaktadır. 2010 sonunda 39 yatırım ortaklığında toplam 282 milyon TL değerinde hisse senedi bulunmakta olup, ilk 10 tanesi bu tutarın %79'una sahiptir.

Portföy Büyüklüklerine Göre Yatırım Ortaklıkları Sıralaması (2010)	
Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
10	224
39	282

Kaynak: MKK

Portföy büyüklüğüne göre sınıflandırmanın yanı sıra, yatırımcılar buldukları portföy dilimlerine göre de ele alınmıştır.

1.613 yabancı fon, toplam hisse senedi yatırımının %46'sına sahiptir.

Hisse senedi yatırımları 1 milyon TL'nin üzerinde olan 1.613 yabancı fon bulmaktadır. Yıl sonu itibarıyla portföyleri 76 milyar TL olan bu fonlar, MKK'daki kayıtlı hisse senetlerinin %46'sını ellerinde bulundurmaktadır.

Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	33	0	100	0	133	0
10,001-50,000	12	0	46	1	58	2
50,001-100,000	8	1	37	3	45	3
100,001-500,000	31	8	205	54	236	63
500,001-1,000,000	27	20	187	136	214	156
>1,000,000	144	2,649	1,613	75,783	1,757	78,432
Toplam	255	2,678	2,188	75,977	2,443	78,656

Kaynak: MKK

Diğer taraftan, yerli yatırım fonları arasında 1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 144 fon bulunmaktadır. Bu fonların sahip olduğu portföy, yerli fonların portföy değerinin neredeyse tamamına denk gelmektedir.

Yerli fonlar arasında 1 milyon TL'nin üzerinde portföyü olan 144 fon bulunmaktadır.

33 yerli ve 100 yabancı yatırım fonunun hisse senedi yatırımları ise 10.000 TL'nin altındadır. Bu fonların sahip olduğu portföy ihmal edilecek kadar küçüktür.

Portföy Dilimlerine Göre Tüzel Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	1,689	2	153	0	1,842	2
10,001-50,000	283	7	32	1	315	8
50,001-100,000	103	8	34	2	137	10
100,001-500,000	199	46	134	38	333	83
500,001-1,000,000	67	48	90	64	157	112
>1,000,000	299	17,563	593	33,082	892	50,645
Toplam	2,640	17,673	1,036	33,187	3,676	50,860

Kaynak: MKK

Banka ve aracı kurumların da sınıflandırıldığı tüzel yatırımcılarda yatırımcı dilimleri arasındaki yoğunlaşma dikkat çekmektedir.

1 milyon TL'nin üzerinde yatırımı bulunan 299 yerli şirketin 17,6 milyar TL'lik, 593 yabancı şirketin ise 33,1 milyar TL'lik yatırımı bulunmaktadır. Bir başka ifadeyle, 892 şirket MKK'daki hisselerin %31'ine sahiptir.

892 şirket MKK'daki hisselerin %31'ine sahiptir.

Hisse senedi yatırımcılarının neredeyse tamamının bulunduğu bireylerin portföy dağılımı benzer bir yoğunlaşmaya işaret etmektedir.

Portföy Dilimlerine Göre Bireysel Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	822,182	943	3,187	4	825,369	947
10,001-50,000	140,616	3,244	633	15	141,249	3,259
50,001-100,000	33,198	2,323	201	14	33,399	2,337
100,001-500,000	30,098	6,042	194	43	30,292	6,085
500,001-1,000,000	3,535	2,440	27	18	3,562	2,458
>1,000,000	2,827	17,594	53	312	2,880	17,907
Toplam	1,032,456	32,587	4,295	406	1,036,751	32,992

Kaynak: MKK

2009 yılında ortalama hisse senedi portföyleri 25.084 TL olan bireylerin ortalama yatırımları 2010 yılında 31.823 TL'ye yükselmiştir. İMKB'de işlem yapan 822.182 yerli bireysel yatırımcının toplam 943 milyon TL'lik portföyü bulunmaktadır. Bu yatırımcıların ortalama portföyü ise 1.147 TL'dir. Buna karşın, 17,6 milyar TL değerinde hisse senedi bulunan 2.827

2.827 yerli kişi 18 milyar TL'lik portföy taşımaktadır.

yerli kişinin ortalama hisse senedi yatırımı 6 milyon TL civarındadır. Bu yatırımcılar, bireysel yatırımcıların toplam portföyünün yarısından fazlasına sahiptir.

Portföy Dilimlerine Göre Diğer Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	101	0	3	0	104	0
10,001-50,000	26	1	0	0	26	1
50,001-100,000	12	1	0	0	12	1
100,001-500,000	31	7	0	0	31	7
500,001-1,000,000	6	5	0	0	6	5
>1,000,000	46	2,596	1	11	47	2,607
Toplam	222	2,609	4	11	226	2,620

Kaynak: MKK

Diğer kategorisinde, 1 milyon TL'nin üzerinde hisse senedi yatırımı olan 46'sı yerli, 1'i yabancı olmak üzere toplamda 47 yatırımcı bulunmaktadır. Bu yatırımcıların ortalama portföyü ise 55 milyon TL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Yatırım Ortaklıkları (2010)		
Piyasa Değeri (TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	5	0
10,001-50,000	0	0
50,001-100,000	0	0
100,001-500,000	1	0
500,001-1,000,000	6	5
>1,000,000	27	277
Toplam	39	282

Kaynak: MKK

Yatırım ortaklıklarında da benzer durum söz konusudur. 39 yatırım ortaklığından 27'sinin portföyü 1 milyon TL'nin üzerinde olup, toplam portföyün neredeyse tamamı bu yatırımcıların elindedir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar

Yatırımcılar 5'er yıllık yaş gruplarına göre sınıflandırılmıştır.

Bu bölümde bireysel yatırımcılar 5'er yıllık yaş grupları göz önüne alınarak sınıflandırılmıştır. İlk tabloda yatırımcı sayıları ele alınırken, diğer tablolarda portföy büyüklükleri incelenmektedir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Sayısı (2010)				
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Toplam	Dağılım
0-19	4,458	20	4,478	0.4%
20-24	13,417	48	13,465	1.3%
25-29	54,549	146	54,695	5.3%
30-34	116,632	401	117,033	11.3%
35-39	158,164	577	158,741	15.3%
40-44	157,528	641	158,169	15.3%
45-49	148,613	639	149,252	14.4%
50-54	127,782	523	128,305	12.4%
55-59	96,285	415	96,700	9.3%
60-64	64,672	359	65,031	6.3%
65-69	38,491	241	38,732	3.7%
70-74	23,646	140	23,786	2.3%
75+	28,219	145	28,364	2.7%
Toplam	1,032,456	4,295	1,036,751	100.0%

Kaynak: MKK

Önceki senelerde olduğu gibi yatırımcı sayısının en yoğun olduğu gruplar 35-39 ile 40-44 yaş aralıklarıdır. Yatırımcıların %69'u 30-54 yaş arasındaki 25 yıllık dilimde yer almaktadır. En az yatırımcı sayısı ise 20 yaş altı gruptadır. Yerli ve yabancı yatırımcı kategorilerindeki dağılımlar benzer şekildedir.

Yatırımcıların %69'u 30-54 yaş aralığındadır.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Portföy Değeri (2010- Mn. TL)				
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Toplam	Dağılım
0-19	305	0	305	0.9%
20-24	221	3	223	0.7%
25-29	944	8	952	2.9%
30-34	1,761	8	1,770	5.4%
35-39	3,060	11	3,071	9.3%
40-44	5,457	40	5,497	16.7%
45-49	4,933	36	4,968	15.1%
50-54	4,363	37	4,400	13.3%
55-59	2,887	107	2,994	9.1%
60-64	3,011	100	3,111	9.4%
65-69	1,790	31	1,821	5.5%
70-74	1,693	16	1,708	5.2%
75+	2,163	8	2,172	6.6%
Toplam	32,587	406	32,992	100.0%

Kaynak: MKK

Portföy değerlerine bakıldığında, yoğunlaşmanın biraz daha üst yaş gruplarına çıktığı görülmektedir. Yatırımcıların üçte birinin yer aldığı 40 yaş altı grup, hisse senedi portföyünün %19'una sahiptir. Buna karşın, 40-64 yaş arasındaki yatırımcılar, bireysel portföylerin %64'ünü elinde bulundurmaktadır.

Portföy değerlerinde yoğunlaşma daha üst yaş gruplarına çıkmaktadır.

Daha önce belirtildiği gibi, 2010 yılı sonunda bireysel yatırımcı başına düşen ortalama portföy büyüklüğü 32.000 TL civarındadır. Yabancı bireylerin ortalama hisse senedi yatırımları yerli bireylerin 3 katı kadardır.

Yerli yatırımcıların ortalama hisse senedi portföyü yükselmiş, yabancıların ise düşmüştür.

Diğer taraftan bu büyüklüklere 2009 yılıyla karşılaştırmalı olarak bakıldığında, yerli yatırımcıların ortalama portföyünün 24.700 TL'den 31.600 TL'ye yükseldiği, yabancılarınkinin ise 107.600 TL'den 94.000 TL'ye gerilediği görülmektedir. Yerli yatırımcılar arasındaki en önemli çıkış 75 yaş ve üstü dilimde, yabancılar ise en çarpıcı düşüş 55-59 yaş grubundaki yatırımcılardadır.

70 yaş üzeri bireysel yatırımcıların ortalama portföyü 74.000 TL'dir.

Ortalama portföy değerleri genel olarak yaşla artmaktadır. 2010 sonu itibarıyla 20-39 yaş grubundaki yatırımcılarda ortalama hisse senedi portföyü 17.000 TL iken, bu rakam 70 yaş grubu üzerinde ortalama 74.000 TL'ye kadar çıkmaktadır.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Ortalama Portföy Değeri (2010-TL)			
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Genel Ortalama
0-19	68,331	16,044	68,097
20-24	16,439	56,927	16,583
25-29	17,306	56,654	17,411
30-34	15,101	20,979	15,122
35-39	19,345	18,831	19,343
40-44	34,642	62,260	34,754
45-49	33,191	55,557	33,287
50-54	34,146	70,883	34,296
55-59	29,984	258,405	30,964
60-64	46,551	278,587	47,832
65-69	46,503	129,313	47,018
70-74	71,579	111,131	71,812
75+	76,661	58,275	76,567
Toplam	31,562	94,414	31,823

Kaynak: MKK

Bir istisna 0-19 yaş grubunda görülmektedir. Bu grupta yer alan yatırımcıların portföyü 68.097 TL ile hayli yüksektir.

Cinsiyet Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar

Yatırımcıların %73'ü erkektir.

Bu bölümde bireysel yatırımcılar, cinsiyete göre sınıflandırılmıştır. 2010 yılı sonunda 1.036.751 bireysel yatırımcının 760.042'si erkek, 276.709'u kadındır. Kadınlar yatırımcı sayısının %27'sini, portföy değerinin ise %24'ünü oluşturmaktadır.

Cinsiyet Gruplarına Göre Yatırımcılar (2010)							
	Yerli		Yabancı		Toplam		Genel Toplam
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	
Yatırımcı Sayısı	275,443	757,013	1,266	3,029	276,709	760,042	1,036,751
Yatırımcı Sayısı Oranı	26.6%	73.0%	0.1%	0.3%	26.7%	73.3%	100.0%
Portföy Değeri (Mn. TL)	7,731	24,855	99	307	7,830	25,162	32,992
Portföy Değeri Oranı	23.4%	75.3%	0.3%	0.9%	23.7%	76.3%	100.0%
Ortalama Portföy Değeri	28,068	32,834	78,129	101,220	28,297	33,106	31,823

Kaynak: MKK

Erkek yatırımcıların portföyü, kadınlarınkinin 3 katı kadardır.

Erkek yatırımcıların 25 milyar TL olan toplam portföyü, kadınların hisse senedi yatırımlarının 3 katı kadardır. Bunun

yanında yıl sonunda, erkeklerin ortalama portföyü 33.106 TL iken, kadınlarınki 28.297 TL olmuştur.

İkametgâha Göre Yatırımcılar

Bu bölümde, yatırımcılar diğer bölümlerden farklı olarak yerleşim yerlerine göre sınıflandırılmıştır. Tabloda "Yurtdışı" olarak gösterilenler, yurtdışında yerleşik T.C. vatandaşları ile yabancı uyruklu kişileri kapsamaktadır.

Bu bölümde yatırımcılar yerleşim yerine göre tanımlanmaktadır.

Aşağıdaki tabloda iller, toplam hisse senedi portföy değerlerine göre sıralanmıştır. Diğer bir deyişle, gerçek kişi-tüzel kişi ayrımı yapılmadan, toplam hisse senedi yatırımı en çok olan illeri kapsamaktadır.

Toplam Yatırımcı Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk 10 İl (2010)				
	Yatırımcı Sayısı	Yatırımcı Oranı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Portföy Değeri Oranı
İstanbul	331,693	31.8%	42,713	25.8%
Ankara	121,240	11.6%	4,772	2.9%
İzmir	100,851	9.7%	2,433	1.5%
Bursa	39,733	3.8%	862	0.5%
Kocaeli	22,408	2.1%	755	0.5%
Adana	26,031	2.5%	723	0.4%
Hatay	9,735	0.9%	517	0.3%
Antalya	30,019	2.9%	508	0.3%
Mersin	17,868	1.7%	492	0.3%
Balıkesir	22,415	2.1%	434	0.3%
İlk 10 İl	721,993	69.2%	54,208	32.8%
Diğer 71 İl	311,665	29.9%	5,100	3.1%
Yurtiçi Yerleşik	1,033,658	99.1%	59,308	35.9%
Yurtdışı Yerleşik	9,477	0.9%	106,102	64.1%
Genel Toplam	1,043,135	100.0%	165,409	100.0%

Kaynak: MKK

Portföy değerlerine göre yapılan sıralamada, toplam hisse senedi yatırımlarının dörtte birini yöneten İstanbul, diğer illerin açık ara önündedir. 2009 yılında toplam portföyün %24'üne sahip olan İstanbul'da yerleşik yatırımcılar 2010 yılında bu paylarını iki puan artırmıştır. Yatırımcı sayısında İstanbul %32 ile ilk sırada yer almaktadır.

İstanbul'da ikamet eden yatırımcılar toplam hisse senedi portföyünün dörtte birine sahiptir.

Bir önceki yıla benzer şekilde, yatırımcıların %69'u ilk 10 ilde yaşamaktadır. 2009 yılında hisse senedi portföyünün %31'ine sahip olan bu illerdeki yatırımcılar, 2010 yılında paylarını %33'e yükseltmiştir. Bunun yanı sıra, Konya ilk 10 il sıralamasından çıkarken, Mersin listeye dokuzuncu sıradan girmiştir.

Tüm yatırımcıların %69'u 10 ilde yaşamaktadır.

Yatırımcıların %30'unun yaşadığı diğer 71 ilin portföy dağılımındaki payı ise %3'tür. Bu yatırımcılar yalnızca 5 milyar TL'lik portföye sahiptir.

Sonuç olarak, hisse senedi yatırımcılarının %99'u yurtiçinde yerleşik olup, toplam portföyün %36'sına sahiptir.

Yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel yatırımcıların toplamdaki payı 2010 yılında, bir önceki seneye göre 2 puan gerileyerek %64'e düşmüştür. "Yatırımcı Portföyleri" bölümünde yer alan yabancı yatırımcıların payı (%66,2) ile bu veri arasında görülen ufak fark, sınıflandırmadan kaynaklanmaktadır. Yatırımcı portföyleri bölümünde yerli ve yabancı ayrımı uyruğa göre yapılırken, bu bölümde ikametgâha göre yapılmaktadır.

Yurtiçinde yerleşiklerin hisse senedi portföyünün %91'i 10 ilde.

Yatırımcı portföy değerlerine ilişkin veriler, yurtdışındaki yatırımcılar hariç tutularak da incelenebilir. İlk on ilde ikamet eden yatırımcılar yurtiçi yerleşiklerin portföyünün %91'ine sahiptir.

Hisse senedi yatırımı en düşük il Ardahan'dır.

Hisse senedi portföyünün en düşük olduğu il, önceki sene olduğu gibi, Ardahan'dır. Verilerin incelenmeye başlandığı yıllardan bu yana hep son sırada yer alan Ardahan'da 2010 yılında 367 yatırımcının 3 milyon TL değerinde hisse senedi yatırımı bulunmaktadır.

Diğer taraftan, son sıralarda yer alan illerde tüzel yatırımcı sayısı çok düşüktür. Türkiye geneline bakıldığında ise 6 ilde tüzel yatırımcı bulunmamaktadır.

Bir önceki tabloda gerçek ve tüzel bütün yatırımcılar incelenirken, ileriki tablolarda sadece bireysel yatırımcılar dikkate alınmaktadır.

Bu bölümde 1.036.751 gerçek kişinin 33 milyar TL'lik portföyünün dağılımı analiz edilmektedir.

Bireysel Yatırımcı Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk On İl (2010)				
	Yatırımcı Sayısı	Yatırımcı Oranı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Portföy Değeri Oranı
İstanbul	329,979	31.8%	19,342	58.6%
Ankara	120,869	11.7%	2,859	8.7%
İzmir	100,643	9.7%	2,261	6.9%
Bursa	39,642	3.8%	793	2.4%
Adana	25,986	2.5%	560	1.7%
Antalya	29,968	2.9%	501	1.5%
Hatay	9,720	0.9%	463	1.4%
Balıkesir	22,377	2.2%	433	1.3%
Kocaeli	22,356	2.2%	364	1.1%
Mersin	17,846	1.7%	325	1.0%
İlk 10 İl	719,386	69.4%	27,901	84.6%
Diğer 71 İl	311,060	30.0%	4,549	13.8%
Yurtiçi Yerleşik	1,030,446	99.4%	32,450	98.4%
Yurtdışı Yerleşik	6,305	0.6%	542	1.6%
Genel Toplam	1,036,751	100.0%	32,992	100.0%

Kaynak: MKK

Daha önce belirtildiği gibi, tüm hisse senedi portföyünün dörtte biri İstanbul'da ikamet eden yatırımcılardır. Bireysel yatırımcıların portföyünde ise İstanbul'un sahip olduğu pay %59'a yükselmektedir.

Bireysel yatırımcıların %69'u ilk 10 şehirde yerleşiktir. Bu kişiler, hisse senedi yatırımlarının %85'ine sahiptir. 2009 yılına göre ilk 10'a giren illerde ve sıralamalarında bir değişiklik olmamıştır.

Bir diğer değerlendirme, il nüfusuna oranla ne kadar hisse senedi yatırımcısının ikamet ettiği hesaplanarak yapılabilir. İlerideki tabloda bu kritere göre bir sıralama yapılmıştır. Bu sıralama bir ölçüde illerdeki hisse senedi kültürünün yaygınlığının bir göstergesidir. Tabloda sadece yurtiçinde yerleşik olan yatırımcılar alınmıştır.

Yatırımcı sayısı nüfusa oranlandığında ilk sırayı, önceki senelerde olduğu gibi Karabük almaktadır. 13.964 bireysel yatırımcının yer aldığı Karabük'te yatırımcıların toplam nüfusa oranı %6 olup, kendisinden sonra gelen şehir ile arasında 4 puanlık fark bulunmaktadır. Bu durumun Kardemir hisse senedi sahipliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Karabük'ün ardından gelen İzmir, Ankara ve İstanbul'da ise nüfusun %2,5'i hisse senedi yatırımcısıdır.

İlk 10 ildeki ortalama yatırımcı sayısının nüfusa oranı %2,4 iken, diğer 71 ilde bu oran %0,8'e gerilemektedir. Sonuç olarak, tüm Türkiye'de hisse senedi yatırımı yapan bireylerin nüfusa oranı 2010 yılında %1,4'tür. Bu verilere 2009 yılıyla karşılaştırmalı olarak bakıldığında, önemli bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

İstanbullu yatırımcılar bireysel portföylerin %59'una sahiptir.

Nüfusa oranla yatırımcı sayısı, hisse senedi kültürünün yaygınlığının bir göstergesidir.

Üç büyük ilde, nüfusun %2,5'i hisse senedi yatırımcısıdır.

Türkiye'de hisse senedi yatırımcılarının nüfusa oranı %1,4'tür.

Bireysel Yatırımcı Oranına Göre Sıralanmış İlk On İl (2010)		
	Bireysel Yatırımcı	Yatırımcı/ Nüfus
Karabük	13,964	6.1%
İzmir	100,643	2.5%
Ankara	120,869	2.5%
İstanbul	329,979	2.5%
Balıkesir	22,377	1.9%
Muğla	15,296	1.9%
Zonguldak	11,094	1.8%
Uşak	6,011	1.8%
Denizli	15,278	1.6%
Yalova	3,277	1.6%
İlk 10 İl	638,788	2.4%
Diğer 71 İl Toplamı	391,658	0.8%
Yurtiçi Yerleşik	1,030,446	1.4%

Kaynak: MKK, TÜİK

Bireysel yatırımcı oranına göre ilk on il sıralamasında diğer kıyaslamalara göre daha farklı şehirler yer almaktadır. Zonguldak, Uşak ve Yalova'daki yatırımcı sayısı ve portföy düşük

Zonguldak, Uşak ve Yalova'da nüfusun görece daha yüksek bir oranı hisse senedi yatırımı yapmıştır.

olmakla birlikte, veriler bu şehirlerde nüfusun daha yüksek bir kısmının hisse senedi yatırımı yaptığını göstermektedir.

Nüfusa oranla en düşük yatırımcı sayısı Muş'tadır.

Nüfusa oranla en düşük yatırımcı sayısı ise 2009'da olduğu gibi Muş, Şanlıurfa, Ağrı ve Şırnak'tadır. 406.886 nüfusa sahip olan Muş'ta, yalnızca 490 hisse senedi yatırımcısı bulunmaktadır.

İllerin yatırımcı sayısı ve portföy büyüklüğü profiline ardından, kişi başı ortalama portföy büyüklüklerine bakarak hisse senetlerine ağırlık veren yatırımcıların bulunduğu illeri de tespit etmek mümkündür. Ortalama portföy değerleri, illerin bireysel yatırımcı portföy değerlerinin bireysel yatırımcı sayılarına bölünmesi suretiyle elde edilmiştir. Buradaki ortalama, kişi başı hisse senedi yatırımı ifade etmektedir.

Daha önceki bölümlerde belirtildiği gibi, bireysel yatırımcıların ortalama portföy büyüklüğü 2010 yılında, bir önceki seneye göre %27 artarak, 31.823 TL olmuştur.

Yurtiçi yerleşiklerin ortalama portföyü 31.500 TL, yurtdışı yerleşiklerinki ise 86.000 TL'dir.

Yıl sonunda yurtiçinde yerleşik yatırımcıların ortalama hisse senedi yatırımı 31.491 TL'dir. Yurtdışında yerleşiklerin ortalama portföyleri ise yurtiçindekilerin 3 katı kadar olup 86.001 TL'dir. Bu büyüklük 2009 yılına göre %14'lük bir düşüşü ifade etmektedir. Düşüş, yatırımcı sayısının portföy değerine göre daha hızlı artmasından kaynaklanmıştır.

Kişi başına bireysel hisse senedi yatırımının en yüksek olduğu il ortalama 58.616 TL'lik hisse senedi yatırımı bulunan İstanbul'dur.

Bireysel Yatırımcı Ortalama Portföy Değerine Göre Sıralanmış İlk On İl (2010)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Ortalama Portföy Değeri (TL)
İstanbul	329,979	19,342	58,616
Hatay	9,720	463	47,595
Kayseri	8,912	224	25,097
Düzce	2,075	50	24,113
Ankara	120,869	2,859	23,654
İzmir	100,643	2,261	22,467
Rize	2,590	58	22,345
Adana	25,986	560	21,546
Nevşehir	2,496	52	20,670
Bursa	39,642	793	19,994
İlk 10 İl	642,912	26,661	41,469
Diğer 71 İl	387,534	5,789	14,938
Yurtiçi Yerleşik	1,030,446	32,450	31,491
Yurtdışı Yerleşik	6,305	542	86,001
Genel Toplam	1,036,751	32,992	31,823

Kaynak: MKK

Sıralamada İstanbul'u 47.595 TL ile Hatay izlemektedir. Bu yatırımcılar 2008 yılında 9.000 TL, 2009 yılında ise 32.000 TL ortalama portföy büyüklüğüne sahipti. Aynı zamanda, bu ilde

yerleşik yatırımcıların sayısı ve portföy değerleri son beş yılda büyük ilerleme kaydetmiştir. Hatay'ın ardından üçüncü sırayı ise, 25.097 TL ortalama portföy değerine sahip Kayseri'de yerleşik yatırımcılar almaktadır.

Kişi başı yatırımda İstanbul'u Hatay ve Kayseri takip etmektedir.

İlk 10 ilde yerleşik yatırımcılar ile diğer 71 ilde yerleşik yatırımcıların sahip olduğu ortalama hisse senedi portföyü arasında büyük farklılık bulunmaktadır. İlk 10 ilde yerleşik yatırımcıların ortalama portföyü 41.469 TL iken, diğer 71 ilde bu büyüklük 14.938 TL'ye düşmektedir.

En düşük kişi başına portföy değeri ise, önceki sene olduğu gibi Kars'tadır. 1.163 bireysel yatırımcının yer aldığı bu ilde, kişi başına düşen hisse senedi yatırımı yalnızca 6.697 TL'dir.

Kişi başına en düşük yatırım Kars'tadır.

Endeks Bazında Yatırımcılar

Hisse senedi yatırımcıları, yukarıdaki bölümlerde yer verilen sınıflandırmaların yanı sıra İMKB hisse senedi endeksleri bazında da detaylandırılabilir.

MKK, endeks bazında yatırımcı bilgilerini de yayınlamaktadır.

Bu bölümde, yıl sonu itibarıyla İMKB Ulusal Pazarda işlem gören 241 hisse senedi ile, daha önce ulusal pazarda işlem gören, ancak 2009 yılı içerisinde yeni açılan kurumsal ürünler pazarına geçen 65 yatırım ortaklığı ile borsa yatırım fonu ele alınmaktadır. İkinci ulusal pazar, gözümlü pazarı ve 2010 sonunda kapatılan yeni ekonomi pazarındaki hisse senetleri kapsam dışındadır. Bu nedenle yukarıdaki tablolarda yer alan toplam yatırımcı verileri ile ufak farklılıklar bulunmaktadır. Diğer taraftan, bir yatırımcının farklı endekslerdeki şirketlere yatırım yapabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Endeks	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
İMKB Tüm	1,001,301	54,125	7,376	108,900	1,008,677	163,025
İMKB-100	864,289	43,503	6,786	94,712	871,075	138,215
İMKB-50	758,502	34,783	6,209	87,091	764,711	121,874
İMKB-30	682,687	28,272	5,771	75,422	688,458	103,694
İMKB Kurumsal Yönetim	390,010	11,208	3,582	23,235	393,592	34,443
İMKB Sınai	564,112	18,927	3,915	24,039	568,027	42,966
İMKB Hizmetler	296,552	7,045	2,831	19,619	299,383	26,664
İMKB Mali	637,153	27,521	5,575	65,146	642,728	92,666
İMKB Teknoloji	46,343	632	278	97	46,621	729
İMKB Menkul Kıy. Yat. Ort.	55,129	397	196	86	55,325	483

Kaynak: MKK

Ulusal pazarda işlem gören şirketlere yatırım yapan yatırımcıların %68'i İMKB-30 endeksi kapsamındaki şirketleri tercih ederken, bu oran İMKB-100 senetlerinde %86'ya yükselmektedir.

Yatırımcıların üçte ikisi İMKB-30 şirketlerine yatırım yapmaktadır.

Endeks bazındaki yatırımcı tercihlerini yerli ve yabancı yatırımcı ayırımında incelemek de mümkündür. Bu noktada, yabancı yatırımcıların İMKB-100 endeksi kapsamındaki hisse senetlerindeki payı %69, İMKB-30 hisselerindeki payı ise %73'tür. Bir diğer ifadeyle, yabancıların İMKB-30 kapsamında yer alan hisse senetlerini daha çok tercih ettiği sonucuna ulaşılabilir.

Öte yandan, İMKB-30 kapsamındaki hisse senetlerinde yerli yatırımcıların payı %27'dir. İMKB-30 dışındaki senetler için yerli yatırımcıların payı %44'e yükselmektedir.

Yatırımcıların %39'u kurumsal yönetim endeksi kapsamındaki şirketlere yatırım yapmaktadır.

Kurumsal yönetim uygulamalarının teşvik edilmesi için 2007 yılında 5 şirket ile Kurumsal Yönetim Endeksi hesaplanmaya başlanmıştır. 2010 yıl sonunda 31 şirket endeks kapsamında yer almıştır. Yatırımcıların %39'u bu endeks kapsamındaki şirketlere yatırım yapmıştır. Kurumsal Yönetim Endeksine yatırım yapan yatırımcılar arasında yabancıların payı %67'dir.

Aşağıdaki tabloda sektör bazında yatırımcı dağılımı incelenirken, bir yatırımcının birden fazla sektördeki şirketlere yatırım yaptığını hatırlatmak faydalı olacaktır.

İMKB Sınai Endeksi kapsamındaki şirketler toplam portföyün %26'sını oluştururken, yatırımcıların %56'sı tercihlerini bu şirketlere yönlendirmiştir.

Yatırımcıların %64'ü mali sektördeki şirketleri tercih etmektedir.

Yatırımcı portföylerinin %57'sini İMKB Mali Endeksine dahil şirketler oluşturmaktadır. Yatırımcıların %64'ü, bankaların ağırlıkta olduğu bu endeks kapsamındaki şirketlere yatırım yapmayı tercih etmiştir.

Yerli ve yabancı yatırımcıların dağılımına ayrı ayrı bakıldığında, yerli yatırımcıların %64'ünün, yabancı yatırımcıların ise %76'sının mali sektördeki şirketleri tercih ettiği görülmektedir.

Sektör Endeksleri Bazında Yatırımcı Dağılımı (2010)						
Endeks	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri
İMKB Sınai	56%	35%	53%	22%	56%	26%
İMKB Hizmetler	30%	13%	38%	18%	30%	16%
İMKB Mali	64%	51%	76%	60%	64%	57%
İMKB Teknoloji	5%	1%	4%	0%	5%	0%
İMKB Tüm	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kaynak: MKK

Bunun yanında yerli yatırımcıların %56'sı, yabancıların ise %53'ü sanayi şirketlerine yatırım yapmıştır.

Sonuç

2010 sonu itibariyle toplam yurtiçi tasarruflar 899 milyar TL'dir. Türkiye'deki tasarrufların %64'ü mevduatta, %18'i hisse senetlerinde, %13'ü sabit getirili menkul kıymetlerde, %5'i yatırım fonlarında değerlendirilmiştir. Yurtiçinde yerleşik yatırımcılar, 726 milyar TL olan tasarruflarının dörtte üçünü mevduatta değerlendirmiştir. Yurtiçi yerleşiklerin yatırımlarında hisse senetlerinin payı ise %8'dir.

Hisse senedi hesap sayılarında 2000 yılında başlayan düşüş 2005 yılına kadar devam ettikten sonra, 2006-2010 yılları arasında hafif bir toparlanma yaşanmıştır. 2010 sonu itibariyle 1,2 milyona yükselen hesap sayısı henüz 2000 yılındaki 1,4 milyonluk seviyesini yakalayamamıştır. Diğer taraftan toplam yatırımcı sayısı 1,04 milyon civarında iken, bunun 1,03 milyonu yerli bireysel yatırımcıdır.

2010 yılında saklaması yapılan hisse senedi portföy değeri %33 artarak 165 milyar TL'ye yükselmiştir. Yabancı yatırımcılar hisse senetlerinin %66'sına sahiptir.

2.188 yabancı fonun portföyü 76 milyar TL iken, yerli 255 fonun portföyü 3 milyar TL'de kalmıştır. 1 milyon TL'nin üzerinde bakiyesi bulunan 1.613 yabancı fon, saklaması yapılan hisse senetlerinin %46'sını elinde bulundurmaktadır.

Banka ve aracı kurumları içeren tüzel yatırımcılarda da yabancıların ağırlığı hissedilmektedir. 1 milyon TL'nin üzerinde portföyü bulunan 593 tüzel yatırımcı MKK'da saklaması yapılan toplam hisse senedi yatırımlarının beşte birine sahiptir.

Yatırımcıların %99'unun yer aldığı bireysel yatırımcılar arasında ise yerli yatırımcılar ön plana çıkmaktadır. Portföy değeri 1 milyon TL'nin üzerinde olan 2.827 yerli bireysel yatırımcı 17,6 milyar TL yatırımın sahibidir.

Bireysel yatırımcılar yaşlarına göre sıralandığında, en kalabalık grubun 35-44 yaş aralığındaki yatırımcılardan oluştuğu görülmektedir. Buna karşın portföy değerlerinin yaşla birlikte arttığı görülmüştür. 40-64 yaş arasındaki yatırımcılar, bireylerin portföylerinin %64'ünü elinde bulundurmaktadır.

İkametgaha göre yapılan sınıflandırmada, toplam hisse senedi yatırımcılarının %32'sinin, toplam hisse senedi yatırımlarının ise dörtte birinin İstanbul'da yaşayan yatırımcılarda olduğu görülmektedir. Yatırımcı sayısı nüfusa oranlandığında ilk sırayı, önceki senelerde olduğu gibi Karabük almaktadır. 13.964 bireysel yatırımcının yer aldığı Karabük'te yatırımcıların nüfusa oranı %6 olup, Türkiye geneli ortalaması %1,4'tür.

Ulusal pazarda işlem gören şirketlere yatırım yapan yatırımcıların %68'i İMKB-30 endeksi kapsamındaki şirketleri

Toplam tasarruflar 899 milyar TL'dir.

Hisse senedi hesap sayısı 1,2 milyona yükselmiştir.

165 milyar TL'lik hisse senedi portföyünde yabancıların payı %66'dır.

1.613 yabancı fon, toplam hisse senetlerinin yaklaşık yarısına sahiptir.

Hisse senedi yatırımlarının beşte biri 593 yabancı tüzel yatırımcının elindedir.

2.827 kişi 17,6 milyar TL'lik portföye sahiptir.

40-64 yaş arasındaki yatırımcılar, bireylerin portföyünün %64'ünü elinde bulundurmaktadır.

Hisse senedi portföylerinde İstanbul'un ağırlığı devam etmektedir.

İMKB-30 hisselerinin %73'ü yabancı yatırımcıların elindedir.

tercih etmiştir. İMKB-30 hisselerinin %73'ü yabancı yatırımcıların elindedir.

YABANCI HİSSE SENEDİ YATIRIMCILARI

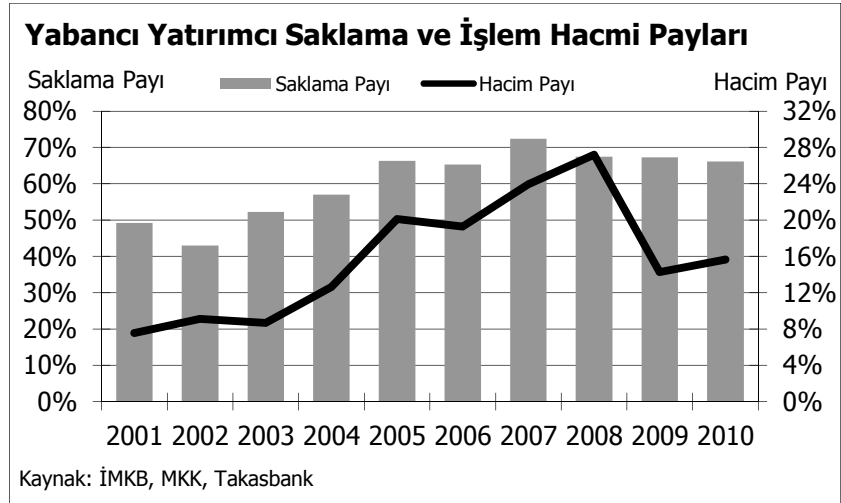
İMKB'de yabancı yatırımcıların payı 2010'da %66'ya gerilemiştir.

2001 yılında İMKB'deki şirketlerin halka açık kısmının %49'una sahip olan yabancı yatırımcılar paylarını 2007 yılında %72'ye yükseltmişti. Küresel piyasalarda yaşanan krizle birlikte gerilemeye başlayan yabancıların hisse senetlerindeki payı 2010 yılında %66 olmuştur.

2010 yılında yabancıların işlem hacmindeki payı %16 olmuştur.

2001-2003 yılları arasında işlem hacminin ortalama %8'ini üreten yabancı yatırımcılar sahip oldukları bu payı, takip eden yıllarda artırarak 2008 yılında %27'ye kadar yükseltmişlerdi. Ancak, küresel kriz yabancıların işlem hacmindeki payının gerilemesine neden olmuştur. 2009 yılında %14 olan bu pay, 2010 yılında hafif bir yükseliş ile %16 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Saklama payları ve işlem hacimleri beraber değerlendirildiğinde, hisse senetlerinin üçte birini ellerinde tutan yerli yatırımcıların, likiditenin %84'ünü yarattığı görülmektedir.

Yabancı Yatırımcı Portföy Büyüklükleri

Yabancı yatırımcı verileri tablosunda saklama bakiyeleri dönem sonu portföy değerlerini göstermekte olup, diğer verilerin dönem içi toplamları alınmıştır.

2001 krizi yabancı yatırımcıların portföy büyüklükleri ve işlem hacimlerini olumsuz etkilemiştir. Aşağı yönlü bu trend 2003 yılından itibaren tersine dönmüş, 2004 ve 2005 yıllarında büyüklükler katlanarak artmıştır. 2006 yılında yavaşlayan artış, 2007 yılında yeniden ivme kazanmıştır.

Yabancı Yatırımcı Verileri							Portföy Değeri
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Artış/Azalışı	
2001	12,139	5,635	10	509	518	-2,287	
2002	12,869	3,450	64	-15	49	-2,234	
2003	17,334	8,954	87	1,010	1,097	4,406	
2004	37,368	16,141	847	1,430	2,277	4,911	
2005	81,101	33,812	2,306	4,087	6,393	11,278	
2006	88,519	35,083	984	1,144	2,129	-858	
2007	144,143	70,213	3,991	4,533	8,524	26,606	
2008	142,126	27,297	1,195	-2,988	-1,794	-41,122	
2009	90,237	56,246	0	2,256	2,256	26,693	
2010	133,155	71,332	1,283	2,105	3,388	11,698	

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB
*: Birincil piyasa işlemleri, birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yabancı yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.
**: İkincil piyasa işlemleri, İMKB hisse senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

Global krizin derinleştiği 2008 yılında, yabancı yatırımcıların portföyleri son 10 yıldaki kazançları kadar zarar kaydetmiştir. 2009 yılında iyileşen piyasa koşulları yabancı yatırımcıların kazançlarını da olumlu etkilemiştir. 2010 yılında ise bu yatırımcıların saklama bakiyeleri dolar bazında, bir önceki yıla göre %27 artarak 71 milyar \$'a yükselmiştir.

2010'da yabancıların portföyü 71 milyar \$ olmuştur.

Saklama bakiyelerindeki değişimin iki nedeni vardır; sermaye girişi/çıkışı ve portföy değer artışı/azalışı. Aşağıda, bu bileşenlerin etkisinin ne boyutta oldukları incelenmektedir.

Tablodaki "Birincil Piyasa Alış" sütununda, yabancı yatırımcıların birincil halka arzlarında ve toptan satışlar pazarında yaptıkları hisse senedi yatırımları sunulmaktadır. "İkincil Piyasa Net Alış/Satış" sütununda ise İMKB'de yaptıkları net hisse senedi alış-satış işlemlerine yer verilmektedir. Bu iki sütunun toplamı ise "Net Sermaye Giriş/Çıkışı"ni göstermektedir.

2009 yılında yabancıların birincil piyasada işlemi olmamıştı. Ancak 2010 yılında yabancılar, 1,3 milyar \$'lık alım yapmıştır.

2010 yılında yabancılar birincil piyasada 1,3 milyar \$'lık ...

İkincil piyasada yabancı yatırımcıların 2009 yılının ikinci yarısından sonra başlayan alımları 2010 yılının Kasım ayına kadar devam etmiştir. Ancak, Kasım ve Aralık aylarında satışların başladığı görülmektedir. Sonuç olarak 2010 yılında, hisse senetleri piyasasında net 2,1 milyar \$'lık yabancı sermaye girişi gerçekleşmiştir.

... İMKB'de ise 2,1 milyar \$'lık alım gerçekleştirmiştir.

Yabancıların net sermaye giriş/çıkışlarının yanı sıra portföy değer kayıp veya kazançları da hesaplanabilmektedir.

Tabloda belirtildiği gibi, 2009 yılı sonunda yabancı yatırımcıların saklama bakiyesi 56 milyar \$ seviyesindeydi. 2010 yılında birincil ve ikincil piyasada toplam 3,4 milyar \$'lık alış gerçekleştiren yabancı yatırımcıların, piyasa fiyatlarında hiçbir

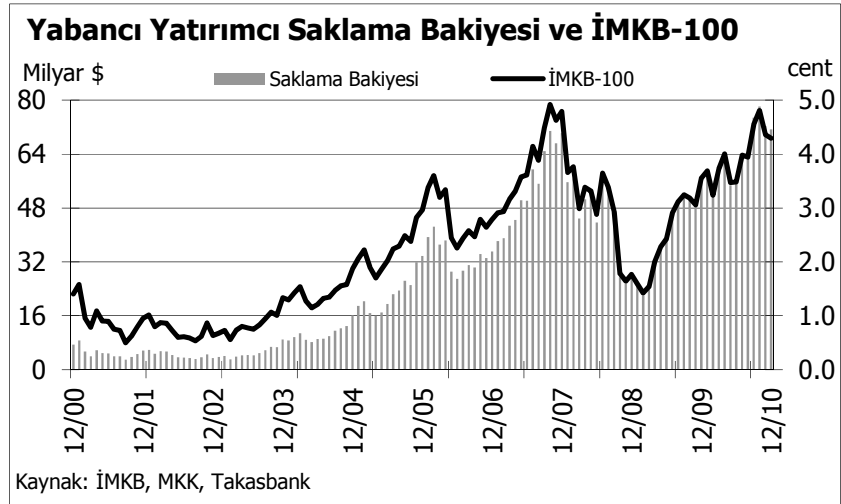
2010 yılında yabancıların portföyü 11,7 milyar \$ değer kazanmıştır.

değişiklik olmaması durumunda, 2010 sonundaki portföy değerleri 59,6 milyar \$ (=56,2+3,4 milyar \$) olacaktı. Ancak, yabancıların portföylerinin değeri yıl sonunda 71,3 milyar \$'a yükselmiştir. Bir başka ifadeyle, bu yatırımcıların portföy değeri 11,7 milyar \$ (=71,3-59,6 milyar \$) artmıştır.

Son on yılda, hisse senetlerine yatırım yolu ile sağlanan yabancı sermaye girişi 25 milyar \$'dır.

Tabloda Net Sermaye Giriş/Çıkışlarına da yer verilmektedir. 2001-2007 yılları arasında kesintisiz olarak net hisse senedi alıcısı olan yabancılar, 2008 yılında yaşanan krizle birlikte hisse senedi satıcısı konumuna geçmişlerdi. 2009 yılında bu durum tersine dönmüş, 2010 yılında da yabancılar hisse senedi almaya devam etmiştir. Son 10 yılda hisse senetlerine yatırım yoluyla sağlanan yabancı sermaye girişi, 2010 yılındaki 3,4 milyar \$'la birlikte 24,8 milyar \$ olmuştur.

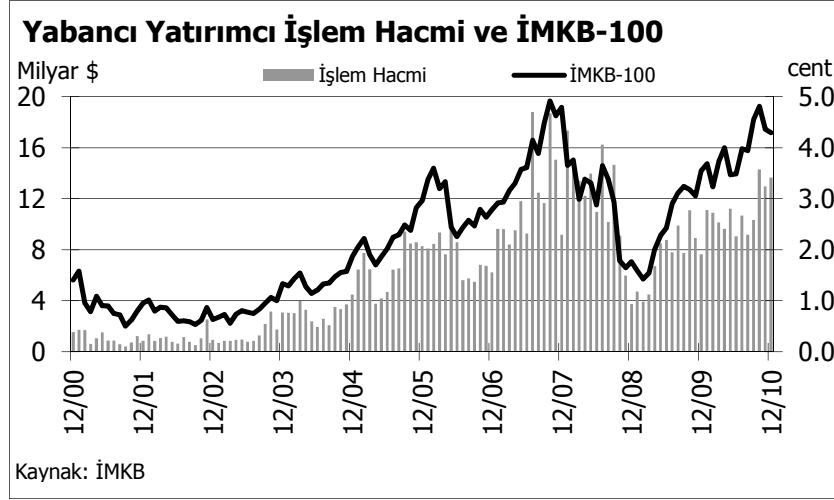
Portföy Değer Artış/Azalışı uzun vadeli bir perspektifle incelendiğinde, piyasa performansının dalgalı bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. 2001-2002 yılları arasında portföyleri 4,5 milyar \$ azalan yabancı yatırımcılar, 2003-2005 yılları arasında bu zararlarını 21 milyar \$'lık portföy değer artışıyla telafi etmişlerdir. 2006 yılındaki 860 milyon \$'lık değer düşüşünü ise 2007 yılındaki 26,6 milyar \$'lık kazanç takip etmiştir. 2008 yılında bütün dünyayı etkisi altına alan global kriz, Türkiye'deki yabancı yatırımcıların portföyünün 41 milyar \$ değer kaybetmesine neden olmuştur. Bu zarar, 2004-2007 yılları arasında elde edilen kazançla eş değerdir. 2009 yılında piyasanın toparlanmasıyla birlikte, yabancıların portföyü de 27 milyar \$ artmıştır. 2010 yılında da bu yükseliş devam etmiş, yabancıların portföyü 12 milyar \$ daha değer kazanmıştır.

Yabancı Yatırımcı İşlemleri

Saklama bakiyelerinin ardından, yabancı yatırımcı faaliyetleri ile ilgili önemli bir gösterge olarak işlem hacimleri incelenebilir. Grafikte yabancı yatırımcı işlem hacimleri ile dolar bazında İMKB-100 endeksi sunulmaktadır.

Son 10 yılda yabancı yatırımcıların en yüksek işlem hacminin kaydedildiği ay 18,8 milyar \$ ile Temmuz 2007'dir.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmi 2010 yılında %48 artarak 133 milyar \$'a yükselmiştir. Aylık ortalama işlem hacmi ise 11 milyar \$ olmuştur. 2007 ve 2008'de 12 milyar \$ olan bu tutar, 2009'da 8 milyar \$'a kadar inmişti.

Artan işlemler sonucunda, yabancı yatırımcıların toplam işlem hacmindeki payı 2009'da %14 iken, 2010'da %16'ya çıkmıştır. Son on yıl ele alındığında, rekor işlem hacmi payının %33 ile Mayıs 2008'de yaşandığı görülmektedir. Söz konusu seviye, o ay yapılan Türk Telekom'un halka arzına yabancı ilgisinin bir sonucudur.

Yabancı yatırımcıların işlem hacmi payı %14'ten %16'ya yükselmiştir.

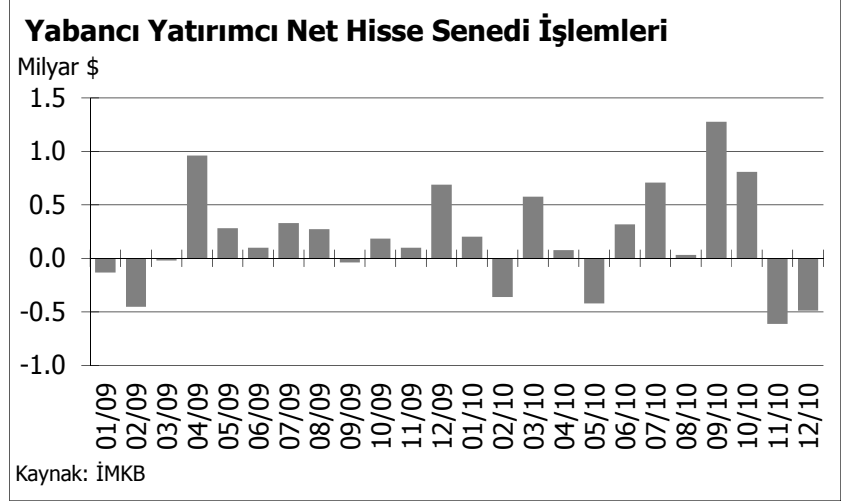
Aylık işlem hacminin yanı sıra net sermaye giriş-çıkışlarını ifade eden net hisse senedi alış-satış işlemleri de önemli bir göstergedir. İlerideki grafikte son iki yıl içinde aylık bazda net yabancı yatırımcı işlemlerine yer verilmiştir.

Yabancı yatırımcılar hem 2009 hem de 2010 yıllarının 4 ayında net satıcı, 8 ayında ise net alıcı olmuştur.

Yabancılar, 2010'un 8 ayında net alıcı olmuştur.

2010'da, Anayasa değişikliği paketinin referandumuna sunulduğu Eylül ayında yabancı yatırımcıların net sermaye girişi 1,3 milyar \$'la son iki yıl içindeki en yüksek seviyesine çıkmıştır. Takip eden Ekim ayında ise kredi derecelendirme kuruluşları Türkiye'nin kredi notu görünümünü durağandan pozitifte çevirdiklerini açıklamış, Orta Vadeli Program da aynı ay içinde kabul edilmiştir.

2010 yılının son iki ayında ise toplamda 1,1 milyar \$'lık çıkış olduğu görülmektedir. Bu dönemde yurtdışında Avrupa'daki borç krizine bağlı olarak kredi derecelendirme kuruluşlarının not indirimleri, yurtdışında ise Merkez Bankasının aldığı tedbirler neticesinde bankacılık sektörünün kârlılığında ilişkin beklentilerin olumsuz yönde gelişmesi ön plana çıkmıştır.

Ocak 2000'den sonra en yüksek net satış 2008 Ağustos'ta gerçekleşmişti.

Aylık verilere daha uzun vadeli bakıldığında, yabancı yatırımcıların en yüksek net alış yaptıkları ay 2 milyar \$ ile Ocak 2007'dir. Net satışların en yüksek olduğu ay ise 1,4 milyar \$ ile Ocak 2000 idi. 2000 yılından sonra en yüksek net satış 1,3 milyar \$ ile 2008'in Ağustos ayında gerçekleşmişti.

Getiri Karşılaştırması

Yabancı yatırımcıların portföy değerlerini ve alım-satım işlemlerini inceledikten sonra, yatırımlarından elde ettikleri ortalama getiriler de hesaplanabilmektedir. Fakat, buna geçmeden önce yerli yatırımcılar ile bazı kıyaslamalar yapmak yararlı olacaktır.

Yerli Yatırımcı Verileri						
(Mn. \$)	İşlem Hacmi	Saklama Bakiyesi	Birincil Piyasa Alış*	İkincil Piyasa Net Alış/Satış**	Net Sermaye Giriş/Çıkışı	Portföy Değeri Artış/Azalışı
2001	148,661	5,822	0	-509	-508	-4,384
2002	128,644	4,580	168	15	183	-1,425
2003	182,997	8,188	13	-1,010	-997	4,605
2004	258,142	12,196	369	-1,430	-1,061	5,069
2005	322,426	17,156	592	-4,087	-3,494	8,455
2006	370,766	18,680	661	-1,144	-483	2,007
2007	457,541	26,801	1,261	-4,533	-3,272	11,393
2008	380,423	13,169	1,265	2,988	4,253	-17,886
2009	542,416	27,342	210	-2,256	-2,045	16,219
2010	718,340	36,451	1,532	-2,105	-573	9,682

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

*: Birincil piyasa işlemleri birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yerli yatırımcıların aldığı hisse senedi tutarlarını göstermektedir.

** : İkincil piyasa işlemleri, İMKB hisse senedi piyasasındaki net alış-satış rakamından oluşmaktadır.

Yerli ve yabancı yatırımcıların getirileri kıyaslanabilmektedir.

Yerli yatırımcılara ilişkin veriler, yabancı yatırımcılar için olan tablo ile benzer bir şekilde hazırlanmıştır. Birincil piyasa alışları, yabancı yatırımcılarda olduğu gibi, yerli yatırımcıların birincil halka arz ve toptan satışlar pazarı işlemlerinde yatırım yaptığı tutarı göstermektedir.

“İkincil Piyasa Net Alış/Satış” sütunu, yabancı yatırımcıların net alış/satış işlemlerinin tersidir. Yatırımcılar, yabancı ve yerli olarak iki gruba ayrıldığı takdirde, İMKB’deki alım-satım işlemlerinin bu iki grup arasında gerçekleştiği düşünülebilir. Diğer bir deyişle yabancı yatırımcılar pozisyonlarını artırıyorsa, yerli yatırımcıların pozisyonu azalıyor demektir.

Yerli yatırımcıların “Portföy Değer Artış/Azalışı” yabancı yatırımcılarla ilgili bölümde açıklandığı şekilde hesaplanmıştır.

2009 yıl sonunda yerli yatırımcıların portföyü 27,3 milyar \$’dır. Bu yatırımcılar 2010 yılında halka arzlarda ve toptan satışlar pazarında 1,5 milyar \$’lık alış yapmışlardır. İkincil piyasada ise, yabancıların aksine, yerli yatırımcıların 2,1 milyar \$’lık satış gerçekleştirildiği görülmektedir. Kısacası, yerli yatırımcıların net satışları 573 milyon \$ olmuştur. 2010 yıl başındaki saklama bakiyesi dikkate alındığında, toplam yatırımların 26,8 milyar \$ (=27,3-0,6 milyar \$) seviyesinde olması gerekirdi. Bir başka ifadeyle, 2010 yıl sonunda saklama bakiyeleri 36,5 milyar \$ olan yerli yatırımcıların portföyünün değerinin 9,7 milyar \$ (=36,5-26,8 milyar \$) arttığı söylenebilir.

Net sermaye giriş/çıkışları sütunu yerli yatırımcıların alış/satış eğilimlerini göstermektedir. Yerli yatırımcılar, endeksin yükselmeye başladığı 2002 yılı sonrasında düzenli olarak portföylerini küçültürken, küresel mali krizin yaşandığı 2008 yılında portföylerini artırmıştır. Yerli yatırımcılar piyasaların toparlanmasıyla, 2009 ve 2010 yılında portföylerini tekrar azaltmıştır.

Yerli ve yabancı yatırımcıların ortalama portföy getirilerinin karşılaştırmalı tablosu, kıyaslama açısından ABD doları bazında İMKB-100 endeksinin getirileri ile beraber tabloda sunulmuştur.

Getiri karşılaştırmaları tablosu, 2002 yılından bu yana yerli yatırımcıların getirisinin genel olarak yabancı yatırımcıların üzerinde olduğunu veya kayıplarının görece olarak daha düşük kaldığını göstermektedir. Bu dönemde, yerli ve yabancı yatırımcılar arasında görülen getiri farkının önemli bir sebebi, yabancı yatırımcıların yükselen piyasalarda yatırımlarını artırmalarıdır. Bu durum ortalama maliyetlerini yükseltmiş, yıl sonuna gelindiğinde ise, sahip oldukları portföy değeri ile o zamana kadar yaptıkları yatırım karşılaştırıldığında, ortalama getirileri düşük çıkmıştır. 2007 ve 2008 yıllarında yerli yatırımcı getirileri veya kayıpları eşit düzeyde seyretmiştir. 2010 yılında ise 2009’da olduğu gibi yabancı yatırımcıların getirisi yerli yatırımcılarınkinin gerisinde kalmıştır.

İMKB’deki işlemlerin tarafları yerli ve yabancı yatırımcılardır.

Yerli yatırımcıların portföy değeri 9,7 milyar \$ artmıştır.

Yerli yatırımcılar 2010 yılında portföylerini azaltmıştır.

Yabancıların getirileri, 2010’da yerli yatırımcılarınkinin gerisinde kalmıştır.

Getiri Karşılaştırmaları			
	İMKB-100 Getirisi	Yabancı Yatırımcıların Getirisi	Yerli Yatırımcıların Getirisi
2001	-32%	-29%	-41%
2002	-34%	-39%	-24%
2003	111%	97%	101%
2004	40%	44%	62%
2005	59%	50%	69%
2006	-6%	-2%	12%
2007	72%	61%	61%
2008	-63%	-59%	-58%
2009	101%	90%	123%
2010	21%	20%	35%

Kaynak: İMKB, TSPAKB

Yerli yatırımcılar %35, yabancılar ise %20 getiri elde etmiştir.

2009 yılında iki kat artan İMKB-100 endeksi dolar bazında %101 değer kazanmıştı. 2010 yılında ise bu yükseliş yavaşlamış, endeks %21 değer kazanmıştır. Bu yıl içinde yabancı yatırımcıların %20, yerli yatırımcıların ise %35 getiri elde ettiği hesaplanmıştır.

Ortalama Elde Tutma Süresi

Devir hızı, ortalama portföyün kaç katı işlem yapıldığını göstermektedir.

Ortalama elde tutma süresini hesaplamak için yatırımcıların ay sonları itibarıyla saklama bakiyelerinin yıl bazında ortalaması alınmış ve "ortalama portföy büyüklüğü" hesaplanmıştır. Yıllık toplam işlem hacmi, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğüne bölünerek, ortalama portföyün kaç katı işlem yapıldığını gösteren "devir hızı" bulunmaktadır. Devir hızı, portföyün yıl içinde kaç defa değiştirildiğinin göstergesidir.

Ortalama elde tutma süresi, devir hızının yarısı kadardır.

Portföyün "ortalama elde tutma süresi" de devir hızı ile hesaplanmaktadır. Devir hızının anlaşılmasını kolaylaştırmak için bir örnek açıklayıcı olacaktır. Yılbaşında 100 \$'lık alım yaparak bir portföy oluşturulsun. Daha sonra bu portföy 100 \$'a satılıp başka hisselerle 100 \$'lık yatırım yapılsın ve yıl sonunda bu yatırım da 100 \$ karşılığında satılsın. İşlem hacmi 400 \$, yıl içindeki ortalama portföy büyüklüğü 100 \$ olacaktır. Devir hızı 4 olarak hesaplanmaktadır. Portföy ise iki defa değişmiştir. Öncelikle, yılbaşında bir portföy oluşmuş, sonra o likide edilerek yeni bir portföy oluşturulmuştur. Özetle portföy, devir hızının yarısı kadar değişmiştir. Bu portföyün ortalama elde tutma süresi ise 6 aydır, çünkü portföy bir yıl içinde iki defa değişmiştir.

Yabancıların yatırım vadesi neredeyse bir yıldır.

Yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi 2009 yılına kadar düşüş trendindeydi. 2009 yılında 3 aylık artışla 322 gün olarak gerçekleşen elde tutma süresi, 2010 yılında yeni bir rekora imza atarak 351 güne yükselmiştir. Bir başka ifadeyle yabancıların yatırım vadesinin bir yıl olduğu söylenebilir.

Yabancı Yatırımcıların Ortalama Yatırım Vadesi				
	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Devir Hızı (Oran)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)
2001	4,849	12,139	2.50	292
2002	4,265	12,869	3.02	242
2003	5,069	17,334	3.42	213
2004	10,603	37,368	3.52	207
2005	22,623	81,101	3.58	204
2006	33,898	88,519	2.61	280
2007	54,378	144,143	2.65	275
2008	44,972	142,126	3.16	231
2009	39,764	90,237	2.27	322
2010	64,036	133,155	2.08	351

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

Benzer şekilde, yerli yatırımcıların ortalama elde tutma süresi de hesaplanabilmektedir. Yapılan analiz, yerli yatırımcıların yabancılara kıyasla portföylerini çok hızlı değiştirdiğini göstermektedir. Yerli yatırımcıların ortalama elde tutma süresi 2004 yılından itibaren düzenli olarak artmış, 2008’de 37 güne kadar çıkmıştır. 2009 yılında bu süre 28 güne düşerken, 2010 yılında 33 gün olmuştur. Kısaca, yerli yatırımcılar ortalama ayda bir kez portföylerini değiştirmektedir.

Yerli yatırımcıların yatırım vadesi 1 aydır.

Yerli Yatırımcıların Ortalama Yatırım Vadesi				
	Ortalama Portföy Büyüklüğü (Mn. \$)	İşlem Hacmi (Mn. \$)	Devir Hızı (Oran)	Ortalama Elde Tutma Süresi (Gün)
2001	6,756	148,661	22.01	33
2002	4,842	128,644	26.57	27
2003	5,790	182,997	31.61	23
2004	9,363	258,142	27.57	26
2005	13,294	322,426	24.25	30
2006	17,311	370,766	21.42	34
2007	22,218	457,541	20.59	35
2008	19,175	380,423	19.84	37
2009	20,621	542,416	26.30	28
2010	31,986	718,340	22.46	33

Kaynak: İMKB, MKK, Takasbank, TSPAKB

Sonuç

Yabancı yatırımcılar Türkiye’deki hisse senetleri piyasasında önemli bir ağırlığa sahiptir. Yabancılar 2007 sonunda halka açık hisse senetlerindeki paylarını %72’ye yükseltmişlerdi. Küresel piyasalarda yaşanan krizle birlikte gerilemeye başlayan yabancıların halka açık hisse senetlerindeki payı 2010 sonunda %66 olmuştur. Diğer taraftan, küresel kriz öncesinde %27’ye çıkan hisse senedi işlemlerinde yabancıların payı 2010 yılında %16 olmuştur.

2010’da hisse senetlerinin %66’sına sahip olan yabancılar, işlemlerin %16’sını yapmıştır.

2001-2010 yılları arasında hisse senedi yatırımıyla sağlanan yabancı sermaye girişi 25 milyar \$’a ulaşmıştır. Öte yandan

2010 yılında 3,4 milyar \$’lık yabancı sermaye girmiştir.

global krizin etkilerinin hissedildiği 2008 yılında hisse senedi piyasasında yabancı yatırımcılar 1,8 milyar \$ ile, rekor seviyede sermaye çıkışı gerçekleştirmiştir. Ancak 2009 yılında 2,3 milyar \$'lık, 2010 yılında ise 3,4 milyar \$'lık sermaye girişi olmuştur.

Yabancılar 2010'da 12 milyar \$ kâr etmişlerdir.

2001-2002 dönemindeki kriz ortamında önemli ölçüde zarar eden yabancılar, 2003'ten itibaren başlayan yükseliş hareketi ile 2005 yılına kadar zararlarını kapatmış, önemli sayılabilecek bir kâr elde etmişlerdir. 2007 yılında 26,6 milyar \$ kazanç elde eden yabancı yatırımcılar, 2008 yılında 41,1 milyon \$'lık rekor zarar ile 2004-2007 yılları arasındaki kazançlarının neredeyse tamamını kaybetmişlerdir. 2009 yılında piyasanın toparlanmasıyla birlikte, yabancıların portföyü 27 milyar \$ artmıştır. 2010 yılında da yükseliş devam etmiş, yabancı yatırımcıların portföyü 12 milyar \$ değer kazanmıştır.

2010 yılında yabancı yatırımcıların ortalama elde tutma süresi bir yıl olurken, yerli yatırımcılarınki bir ay olarak gerçekleşmiştir.

2010'da yabancı yatırımcıların getirisi %20, yerli yatırımcılarınki %35 olmuştur.

İMKB-100 endeksinin dolar bazında %21 değer kazandığı 2010 yılında, yerli yatırımcıların ortalama getirisi %35, yabancılarınki ise %20 olarak hesaplanmıştır.

VARANT YATIRIMCILARI

Merkezi Kayıt Kuruluşu, 2010 yılında işlemlerine başlanan varantlara ilişkin bilgileri de yayınlamaktadır.

Varant Yatırımcı Sayıları ve Portföy Değerleri (31.12.2010)				
Yatırımcı Kategorisi	Yatırımcı Sayısı	Dağılım	Portföy Değeri (TL)	Dağılım
Yabancı	7	0.5%	40,484	0.6%
Tüzel	1	0.1%	100	0.0%
Gerçek	6	0.4%	40,384	0.6%
Yerli	1,425	99.5%	7,226,294	99.4%
Tüzel	6	0.4%	133,937	1.8%
Gerçek	1,416	98.9%	6,958,420	95.8%
Diğer	3	0.2%	133,937	1.8%
Toplam	1,432	100.0%	7,266,778	100.0%

Kaynak: MKK

2010 sonunda 1.432 yatırımcının varant yatırımı bulunmaktadır.

2010 yılında neredeyse tamamını yerli bireylerin oluşturduğu 1.432 yatırımcı varantlara yatırım yapmıştır. Varantların portföy değeri ise 7 milyon TL civarındadır.

ÖZEL SEKTÖR BORÇLANMA SENEDİ YATIRIMCILARI

2010 yılında 35 adet özel sektör borçlanma senedi ihraç edilmiştir.

1998-2005 yılları arasında yüksek faiz oranları ve vergi yükü gibi nedenlerle ara verilen özel sektör tahvil ihracına 2005 yılında tekrar başlanmıştır. Gösterge faiz oranlarının tarihin en düşük seviyesine inmesi ve ilgili düzenlemelerde ihraç maliyetlerinin düşürülmesi, 2010 yılında özel sektör borçlanma araçları

piyasaının hareketlenmesine neden olmuştur. 2010 yılında 23 adet özel sektör tahvili, 2 finansman bonusu, 10 adet de banka bonusu kayda alınmıştır.

Özel Sektör Borçlanma Senedi Hesap Sayıları					
Yatırımcı Kategorisi	Hesap Sayısı		Değişim	Dağılım	
	2009	2010		2009	2010
Yabancı	5	40	697%	2.0%	0.9%
Tüzel	1	11	1000%	0.4%	0.2%
Gerçek	4	22	446%	1.6%	0.5%
Diğer	-	7	A.D.	-	0.2%
Yerli	251	4,427	1664%	98.0%	99.1%
Tüzel	21	462	2100%	8.2%	10.3%
Gerçek	220	3,768	1613%	85.9%	84.4%
Diğer	10	197	1870%	3.9%	4.4%
Toplam	256	4,467	1645%	100.0%	100.0%
Kaynak: MKK			A.D.: Anlamli Değil		

2010 yılında özel sektör borçlanma senetlerine yatırım yapan hesap sayısı bir önceki seneye göre 17 kat artarak 4.467'ye yükselmiştir. Hesapların %84'ü yerli bireysel yatırımcılara aittir.

Toplam hesap sayısı 17 kat artarak, 4.467'ye yükselmiştir.

Özel Sektör Borçlanma Senetleri Portföy Değerleri					
Yatırımcı Kategorisi	Portföy Değeri (Bin TL)		Değişim	Dağılım	
	2009	2010		2009	2010
Yabancı	288	248,416	86243%	0.1%	8.7%
Tüzel	77	236,286	307183%	0.0%	8.3%
Gerçek	211	1,790	749%	0.0%	0.1%
Diğer	-	10,339	A.D.	-	0.4%
Yerli	536,343	2,606,855	386%	99.9%	91.3%
Tüzel	351,578	720,010	105%	65.5%	25.2%
Gerçek	78,396	403,059	414%	14.6%	14.1%
Diğer	106,369	1,483,785	1295%	19.8%	52.0%
Toplam	536,631	2,855,271	432%	100.0%	100.0%
Kaynak: MKK			A.D.: Anlamli Değil		

Diğer taraftan, özel sektör borçlanma senetlerinin portföy değeri 5 kat artarak 2,9 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu portföyün yarısına yatırım fonlarını da içeren "diğer" yatırımcılar sahiptir. Portföyün dörtte biri ise banka ve aracı kurumları ifade eden yerli tüzel yatırımcılardır.

Toplam portföy 2,9 milyar TL'ye ulaşmıştır.

YATIRIM FONU YATIRIMCILARI

Bu bölümde yatırım fonu katılma belgesine sahip yatırımcılarla ilgili veriler incelenmektedir. Analizde, genel olarak 2009 ve 2010 sonu verileri karşılaştırılmakta, detaylar ise 2010 sonu itibarıyla sunulmaktadır.

Bu bölümdeki portföy değerleri MKK'dan alınmış olup, "Türkiye Sermaye Piyasası" bölümünde yer alan SPK ve Takasbank kaynaklı verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

Hesap Sayıları

Hesap sayıları ve yatırımcı sayıları farklıdır.

Aşağıdaki tablo, ilgili kategorilerdeki yatırımcılara ait hesap sayılarını göstermektedir. Hisse senetlerinde olduğu gibi, yatırımcı sayıları hesap sayılarından farklıdır. Fark yine mükerrer hesaplardan kaynaklanmaktadır.

MKK'nın aylık bazda hazırladığı verilerden hazırlanan tablolarda, 2009 yılında yerli ve yabancı yatırımcı hesap sayılarının yanı sıra, "bilinmiyor" adlı bir kalem daha yer almaktaydı. Bu kalem, kimlik detaylarına ulaşılamayan yatırım hesabı sahiplerini ifade etmekteydi. Ancak, 2010 yılında bu kırılıma gerek kalmamış, tüm hesaplar ilgili başlıklara yansıtılmıştır.

Yatırım fonu hesap sayısı artmıştır.

2010 yılı sonunda yatırım fonu hesap sayısı bir önceki seneye göre 140.977 adet artışla 3,3 milyonu geçmiştir. Bu artışta en önemli pay yerli gerçek kişi hesaplarına aittir. Yerli gerçek kişilerin hesap sayısı 3,2 milyondur.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Hesap Sayıları					
Yatırımcı Kategorisi	Hesap Sayısı			Dağılımı	
	2009	2010	Değişim	2009	2010
Yabancı	20,103	21,498	6.9%	0.6%	0.6%
Tüzel	304	107	-64.8%	0.0%	0.0%
Gerçek	19,767	21,361	8.1%	0.6%	0.6%
Diğer	32	30	-6.3%	0.0%	0.0%
Yerli	3,120,906	3,300,295	5.7%	98.1%	99.4%
Tüzel	67,729	80,014	18.1%	2.1%	2.4%
Gerçek	3,036,511	3,204,295	5.5%	95.5%	96.5%
Diğer	16,666	15,986	-4.1%	0.5%	0.5%
Bilinmiyor	39,807	-	A.D.	1.3%	A.D.
Toplam	3,180,816	3,321,793	4.4%	100.0%	100.0%
Kaynak: MKK				A.D.: Anlamli Değil	

Yatırımcı Sayıları

Toplam yatırımcı sayısı 3 milyona yaklaşmıştır.

Bu bölümde mükerrer sayımlardan ve diğer etkilerden arındırılmış yatırımcı sayıları sunulmaktadır. Yatırım fonu katılma belgesine sahip yatırımcı sayısı, hesap sayılarına benzer oranda artarak 3 milyona yaklaşmıştır. Yatırım fonu yatırımcılarının sayısı, hisse senedi yatırımcılarının 3 katı kadardır.

Yatırımcı sayıları ve hesap sayıları birlikte ele alındığında, 2.980.212 yatırımcının 3.321.793 adet yatırım fonu hesabı olduğu görülmektedir. Ortalama olarak 1 yatırım fonu yatırımcısının 1,1 adet hesabı bulunmaktadır.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Yatırımcı Sayıları					
Yatırımcı Kategorisi	Yatırımcı Sayısı			Dağılımı	
	2009	2010	Değişim	2009	2010
Yabancı	23,259	24,932	7.2%	0.8%	0.8%
Tüzel	282	103	-63.5%	0.0%	0.0%
Gerçek	22,946	24,800	8.1%	0.8%	0.8%
Diğer	31	29	-6.5%	0.0%	0.0%
Yerli	2,791,090	2,955,280	5.9%	99.2%	99.2%
Tüzel	57,570	67,602	17.4%	2.0%	2.3%
Gerçek	2,718,442	2,873,196	5.7%	96.6%	96.4%
Diğer	15,078	14,482	-4.0%	0.5%	0.5%
Toplam	2,814,349	2,980,212	5.9%	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Yatırımcı Portföyleri

2010 yılı sonunda, MKK'da saklanan yatırım fonu portföy büyüklüğü, önceki seneye göre %10 artarak 33 milyar TL'ye çıkmıştır.

2010 yılında toplam yatırım fonu portföyü 33 milyar TL olmuştur.

Yatırım Fonu Katılma Belgesi Portföy Değerleri					
Yatırımcı Kategorisi	Portföy Değeri (Mn. TL)			Dağılım	
	2009	2010	Değişim	2009	2010
Yabancı	388	411	5.9%	1.3%	1.2%
Tüzel	126	103	-18.8%	0.4%	0.3%
Gerçek	250	296	18.3%	0.8%	0.9%
Diğer	11	12	9.0%	0.0%	0.0%
Yerli	29,768	32,725	9.9%	98.7%	98.8%
Tüzel	3,059	3,444	12.6%	10.1%	10.4%
Gerçek	26,136	28,488	9.0%	86.7%	86.0%
Diğer	572	794	38.8%	1.9%	2.4%
Toplam	30,156	33,136	9.9%	100.0%	100.0%

Kaynak: MKK

Yatırım fonlarının neredeyse tamamı yerli yatırımcılara aittir. Yabancı yatırımcıların portföyü 411 milyon TL düzeyinde olup bireyler ağırlıktadır.

Yatırım fonlarının neredeyse tamamı yerli yatırımcılara aittir.

Yerli yatırımcılar arasında 28,5 milyar TL portföy büyüklüğüne sahip olan bireysel yatırımcılar ağırlıktadır. Bireysel yatırımcıları, 3,4 milyar TL değerinde yatırım fonu portföyü bulunan şirketler izlemektedir. Yatırım fonu, yatırım ortaklıkları ve diğer yatırımcıları temsil eden diğer kategorisinin portföy büyüklüğü ise 794 milyon TL'dir.

Yerli bireysel yatırımcıların fon portföyü 28,5 milyar TL'ye çıkmıştır.

Portföy Dilimlerine Göre Yatırımcılar

Bu bölümdeki tablolarla, belirli portföy büyüklüğü dilimlerine göre yatırımcı sayıları ve portföy değerleri sunulmaktadır.

2010 yılı sonunda tüzel yatırımcıların sayısı 67.705'tir. 1 milyon TL'nin üzerinde yatırım fonu portföyü olan 480 yatırımcı bulunmaktadır. Tüzel yatırımcı sayısının %1'ini temsil eden bu yatırımcılar, bu kategorideki fon portföyünün yarısına sahiptir.

480 şirket, toplam tüzel yatırımcı portföyünün yarısına sahiptir.

Şirketlerin dörtte üçünün yatırım fonu portföyleri 10.000 TL'nin altındadır.

Diğer taraftan, tüzel yatırımcıların dörtte üçünün 10.000 TL'nin altında fon yatırımı bulunmaktadır. Bu yatırımcıların portföy büyüklüğü yalnızca 39 milyon TL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Tüzel Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	51,412	39	62	0	51,474	39
10,001-50,000	7,637	189	10	0	7,647	189
50,001-100,000	3,145	222	6	0	3,151	223
100,001-500,000	4,296	904	11	3	4,307	907
500,001-1,000,000	641	439	5	4	646	442
>1,000,000	471	1,651	9	95	480	1,746
Toplam	67,602	3,444	103	103	67,705	3,546

Kaynak: MKK

Hisse senedi portföyü olan şirket sayısı, daha önce değinildiği gibi, 3.676 olup, yatırım fonu katılma belgesine sahip şirket sayısının hayli gerisindedir. Bu karşılaştırma portföy değerleri açısından yapıldığında tüzel yatırımcıların hisse senedi yatırımları 51 milyar TL iken, yatırım fonu yatırımları 4 milyar TL civarındadır.

Yatırım fonlarında bireysel yatırımcılar ağırlıktadır.

Toplam yatırım fonu yatırımcıları içerisinde gerek sayı, gerekse portföy değeri açısından bireysel yatırımcılar öne çıkmaktadır.

Bireysel yatırımcılar içerisinde yerli bireyler, portföy değerlerinin ve yatırımcı sayısının hemen hemen tamamını oluşturmaktadır. 2,9 milyon yerli bireysel yatırımcının yatırım fonu portföyü 2010 yılında 28 milyar TL iken, 24.800 yabancı bireysel yatırımcının portföyü 296 milyon TL'dir.

Portföy Dilimlerine Göre Bireysel Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	2,405,268	4,229	20,633	36	2,425,901	4,265
10,001-50,000	366,005	7,841	2,933	66	368,938	7,907
50,001-100,000	58,889	4,053	662	46	59,551	4,099
100,001-500,000	38,975	7,249	529	103	39,504	7,352
500,001-1,000,000	2,734	1,835	33	22	2,767	1,857
>1,000,000	1,325	3,281	10	23	1,335	3,304
Toplam	2,873,196	28,488	24,800	296	2,897,996	28,784

Kaynak: MKK

Bireysel yatırımcıların %84'ünün portföyleri 10.000 TL ve altındadır.

Bireysel yatırımcıların %84'ünün portföyü 10.000 TL'nin altındadır. Bu yatırımcıların ortalama portföyü ise 1.758 TL'dir.

1 milyon TL'nin üzerinde portföyü bulunan bireysel yatırımcı sayısı ise 1.335'tir. 3,3 milyar TL portföye sahip olan bu yatırımcıların kişi başına düşen ortalama portföyleri ise 2,5 milyon TL civarındadır.

Portföy Dilimlerine Göre Diğer Yatırımcılar (2010)						
Piyasa Değeri (TL)	Yerli		Yabancı		Toplam	
	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)	Yatırımcı Sayısı	Portföy Değeri (Mn. TL)
0.01-10,000	10,371	21	11	0	10,382	21
10,001-50,000	2,820	62	5	0	2,825	62
50,001-100,000	596	42	4	0	600	42
100,001-500,000	562	115	3	1	565	116
500,001-1,000,000	65	43	3	2	68	45
>1,000,000	68	512	3	9	71	520
Toplam	14,482	794	29	12	14,511	806

Kaynak: MKK

“Diğer” kategorisine yatırım fonları ve yatırım ortaklıkları ile vakıflar, kooperatifler ve adi şirketler dahil edilmiştir. Tüzel ve bireysel yatırımcılarda olduğu gibi diğer kategorisinde de yerli yatırımcılar ağırlıktadır. 2010 yılı sonunda 14.511 diğer yatırımcının 806 milyon TL’lik portföyü bulunmaktadır. Bu yatırımcıların %72’sinin portföyü 10.000 TL’nin altındadır.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcılar

Bu bölümde yaş gruplarına göre sınıflandırma yapıldığından, sadece bireysel yatırımcılar dikkate alınmaktadır. İlk tabloda yatırımcı sayıları ele alınırken, sonraki tabloda portföy büyüklükleri incelenmektedir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Sayısı (2010)				
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Toplam	Dağılım
0-19	231,860	231	232,091	8.0%
20-24	135,679	451	136,130	4.7%
25-29	301,312	1,129	302,441	10.4%
30-34	389,754	1,720	391,474	13.5%
35-39	379,371	2,002	381,373	13.2%
40-44	331,994	2,621	334,615	11.5%
45-49	298,496	3,012	301,508	10.4%
50-54	248,294	3,242	251,536	8.7%
55-59	191,446	3,313	194,759	6.7%
60-64	141,967	3,310	145,277	5.0%
65-69	89,889	2,093	91,982	3.2%
70-74	58,619	1,054	59,673	2.1%
75+	74,515	622	75,137	2.6%
Toplam	2,873,196	24,800	2,897,996	100.0%

Kaynak: MKK

Yaş gruplarına göre yatırım fonu yatırımcıları incelendiğinde, yatırım fonu yatırımcılarının, hisse senedi yatırımcılarına göre, daha üst yaş dilimlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Yatırım fonu yatırımcılarının %38’i 30-44 yaş aralığındadır.

Yatırım fonu yatırımcılarının %38’i 30-44 yaş aralığındadır.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Portföy Değeri (2010 - Mn. TL)				
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Toplam	Dağılım
0-19	409	1	410	1.4%
20-24	382	2	384	1.3%
25-29	1,331	6	1,337	4.6%
30-34	2,613	15	2,628	9.1%
35-39	3,419	24	3,443	12.0%
40-44	3,827	33	3,860	13.4%
45-49	3,850	34	3,884	13.5%
50-54	3,526	36	3,563	12.4%
55-59	2,628	40	2,668	9.3%
60-64	2,171	46	2,218	7.7%
65-69	1,512	22	1,534	5.3%
70-74	1,135	18	1,153	4.0%
75+	1,682	18	1,700	5.9%
Toplam	28,488	296	28,784	100.0%

Kaynak: MKK

Portföy değerlerinde yoğunlaşma daha üst yaş grubuna çıkmaktadır.

Yine hisse senetlerinde olduğu gibi, portföy değerlerinde yoğunlaşma daha üst yaş grubuna çıkmaktadır. Yatırımcıların %44'ünün yer aldığı 35-54 yaş aralığındaki grup, bireysel yatırımcıların portföyünün yarısına sahiptir. Bu oran, 30 yaş altı grupta %7'ye gerilemektedir.

Yaş Gruplarına Göre Bireysel Yatırımcı Ortalama Portföy Değeri (2010 - TL)			
Yaş Aralığı	Yerli	Yabancı	Toplam
0-19	1,763	4,023	1,765
20-24	2,819	4,178	2,824
25-29	4,417	5,509	4,421
30-34	6,704	8,790	6,713
35-39	9,013	12,013	9,029
40-44	11,529	12,461	11,536
45-49	12,899	11,273	12,883
50-54	14,202	11,228	14,163
55-59	13,730	12,061	13,701
60-64	15,295	13,923	15,264
65-69	16,822	10,623	16,681
70-74	19,356	17,432	19,322
75+	22,577	29,164	22,632
Toplam	9,915	11,936	9,932

Kaynak: MKK

Yatırım fonu portföyü en yüksek olan grup 75 yaş üzerindedir.

Ortalama portföy değerlerine bakıldığında, yaşla beraber ortalama portföy büyüklüğünün arttığı görülmektedir. 20 yaş altındaki grupta ortalama yatırım fonu portföyü 1.765 TL iken, 75 yaş üstü grupta bu rakam 22.632 TL'ye yükselmektedir. Bireysel yatırımcıların genel ortalaması ise 9.932 TL'dir.

Öte yandan, hisse senetlerinde yabancı yatırımcıların ortalama portföyü yerli yatırımcıların yaklaşık üç katı iken, bu yatırımcı gruplarının ortalama yatırım fonu portföyleri arasında %20 kadar fark bulunmaktadır.

Sonuç

2010 sonunda yatırım fonu bulunan yatırımcı sayısı 3 milyona yaklaşmıştır. Yatırım fonu portföy büyüklüğü ise bir önceki seneye göre %10 artarak 33 milyar TL'ye yükselmiştir. Toplam yatırım fonu portföyünün %86'sı yerli bireysel yatırımcılardadır. Bu yatırımcıları, yerli şirketler takip etmektedir.

Portföy dilimlerine göre bireysel yatırımcılar arasındaki sıralama, gerçek kişilerin %84'ünün yatırım fonu portföylerinin 10.000 TL'nin altında olduğunu göstermektedir. Bu yatırımcıların ortalama portföyü 1.758 TL iken, tüm bireysel yatırımcıların ortalama portföy değeri ise 9.932 TL'dir.

Yatırım fonu yatırımcıları arasında ortalama portföy değerleri yaşla beraber artmaktadır. 20 yaş altı yatırımcıların ortalama portföyü 1.765 TL civarındayken, 75 yaş üstü grupta bu rakam 22.632 TL'ye çıkmaktadır.

Yatırım fonu portföy büyüklüğü 33 milyar TL olmuştur.

Bireysel yatırımcıların %84'ünün portföyü 10.000 TL'den düşüktür.

En yüksek ortalama fon portföyü 75 yaş üzeri gruptadır.

EMEKLİLİK YATIRIM FONU YATIRIMCILARI

Eylül 2003'te hayata geçirilen bireysel emeklilik sistemi hızla büyümektedir. Bu sistemdeki katılımcılarla ilgili verilere Emeklilik Gözetim Merkezinden (EGM) ulaşmak mümkündür. Yatırım fonlarında olduğu gibi portföy değerleri, "Türkiye Sermaye Piyasası" bölümünde yer alan SPK tarafından açıklanan verilere göre ufak farklılıklar göstermektedir.

EGM, bireysel emeklilik sistemindeki katılımcılar ile ilgili veriler yayınlamaktadır.

Emeklilik Yatırım Fonları	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Yatırımcı Sayısı (Bin)	673	1,074	1,458	1,742	1,988	2,274
Portföy Değeri (Mn. TL)	1,079	2,815	4,566	6,323	9,097	11,929

Kaynak: EGM

Emeklilik yatırım fonlarındaki (EYF) toplam yatırımcı sayısı, ilk yıllarda hızlı bir büyüme sergilemişti. Son yıllarda bu yükseliş yavaşlamış olmakla birlikte, yatırımcı sayısı bir önceki yıla göre %14 artarak 2,3 milyona ulaşmıştır.

EYF'lerdeki toplam yatırımcı sayısı 2010 sonu itibariyle 2,3 milyona...

Diğer taraftan bu fonların toplam portföy büyüklüğü aynı dönemde %31 artarak 12 milyar TL'ye çıkmıştır. 2009 yılında 4.576 TL olan kişi başı ortalama portföy büyüklüğü ise 2010 yılında %15 artarak 5.245 TL'ye yükselmiştir.

...portföy büyüklüğü ise 12 milyar TL'ye ulaşmıştır.

EGM, bireysel emeklilik fonlarındaki yatırımcıları 10 yıllık yaş gruplarına göre sınıflandırarak da yayınlamaktadır. Bu dağılıma göre, yatırımcıların %38'i, 25-34 yaş aralığındadır. 35-44 yaş aralığındaki yatırımcılar ise %33 paya sahiptir. Diğer bir ifadeyle, bireysel emeklilik sistemini tercih eden yatırımcıların %71'i 25-44 yaş aralığındadır.

BES'i tercih edenlerin çoğu 25-44 yaş aralığındadır.

Yaş Gruplarına Göre EYF Yatırımcı Sayıları (2010)		
Yaş Aralığı	Yatırımcı Sayısı	Dağılım
0-24	138,064	6.1%
25-34	865,062	38.0%
35-44	753,932	33.2%
45-55	432,177	19.0%
56+	85,058	3.7%
Toplam	2,274,293	100.0%

Kaynak: EGM

Çalışma hayatına yeni başlayan, dolayısıyla nispeten düşük gelir seviyesinde ve düşük tasarruf eğiliminde olduğu tahmin edilen 25 yaş altındaki yatırımcıların toplamdaki payı %6'dır. Emeklilik yaşına yaklaşan veya emekli olmuş olan 56 yaş üzeri grubun payı ise %4'tür.

BES'i tercih edenlerin %70'i ilk on ilde yaşamaktadır.

EGM, aynı zamanda sisteme kayıtlı olan yatırımcıların yerleşik olduğu ilk on ildeki yatırımcı sayılarını açıklamaktadır. Bu dağılım, önceki sene olduğu gibi, bireysel emeklilik yatırım fonu yatırımcılarının %70'inin başta İstanbul, Ankara ve İzmir olmak üzere 10 ilde toplandığını göstermektedir. İlk 10 il sıralamasında yer alan şehirlerde 2009'a göre bir değişiklik olmamıştır.

İlk 10 il sıralamasında toplam yatırımcıların üçte birinin yaşadığı İstanbul, diğer illere oranla açık ara öndedir. Ankara ve İzmir'de ise yatırımcıların yaklaşık olarak onda biri yer almaktadır.

EYF Yatırımcı Sayısına Göre Sıralanmış 10 İl (2010)			
	Yatırımcı Sayısı	Dağılım	Yatırımcı/Nüfus
İstanbul	744,848	32.8%	5.6%
Ankara	220,524	9.7%	4.6%
İzmir	186,462	8.2%	4.8%
Antalya	100,025	4.4%	5.1%
Bursa	84,874	3.7%	3.3%
Adana	65,540	2.9%	3.1%
Kocaeli	59,112	2.6%	3.9%
Muğla	50,047	2.2%	6.1%
İçel	47,850	2.1%	2.9%
Aydın	34,181	1.5%	3.5%
İlk 10 İl Toplamı	1,593,463	70.1%	4.8%
Diğer 71 İl Toplamı	680,830	29.9%	1.7%
Genel Toplam	2,274,293	100.0%	3.1%

Kaynak: EGM

Nüfusun %3,1'i EYF'lere yatırım yapmaktadır.

EYF yatırımcıları nüfusa oranlandığında, ilk 10 ilde yaşayan nüfusun %5'inin, emeklilik yatırım fonlarına yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. Bu şehirler arasında yatırımcı/nüfus oranı %6 olan Muğla dikkat çekmektedir. Diğer 71 ilde bu oran %1,7'ye inerken, Türkiye ortalaması %3,1'dir.

	Adet		Dağılım	
	Bireysel	Grup	Bireysel	Grup
2005	537,176	176,970	75%	25%
2006	863,361	278,067	76%	24%
2007	1,193,143	383,130	76%	24%
2008	1,521,826	413,998	79%	21%
2009	1,717,266	486,620	78%	22%
2010	1,939,130	586,470	77%	23%

Kaynak: EGM

Bireysel emeklilik sisteminde 2010 yıl sonu itibariyle, 2,5 milyon sözleşme yapılmıştır. Bu sözleşmelerin ağırlıklı kısmı, %77'si bireysel emeklilik sözleşmelerinden oluşurken, işveren katkılı grup emeklilik veya gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmelerinin payı %23'te kalmaktadır.

BES'te, ağırlıklı olarak bireysel sözleşmeler bulunmaktadır.